

A SAJÓHÍDVÉGI RÁKÓCZI JULIANNA ÓVODA

HELYI PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

2020.

Módosította és elfogadta: a Sajóhídvégi Rákóczi Julianna Óvoda nevelőtestülete

Jóváhagyta: az óvoda vezetője

Megismerték a SZM. tagjai

Sajóhídvég, 2020.augusztus 27.

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés	4.
Az intézmény adatai	4.
Az óvoda küldetésnyilatkozata	5.
A NP elkészítését szabályozó törvények, rendelkezések.....	6.
I/I. Helyzetelemzés	7.
I/2. Személyi feltételek	12.
I/3. Tárgyi feltételek	13.
II. Az óvoda nevelési célja	14.
II/1. Óvodakép	14.
II/2. Gyermekképünk	14.
III. Az óvodai nevelés általános feladatai.....	17.
III/1. Az egészséges életmód alakítása	17.
III/2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	32.
III/3. Az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.....	36.
IV. A nevelés keretei	40.
IV/1. Játék	40.
IV/2. Munka jellegű tevékenység	42.
IV/3. A tevékenységekben megvalósuló tanulás	44.
V. Az óvodai élet tevékenységi formái	45.
V/1. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	45.
V/2. Verselés, mesélés	49.
V/3. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	51.
V/4. Mozgás	54.
V/5. a) A külső világ tevékeny megismerése	56.
V/5. b) Matematikai tapasztalatok	60.
VI. A nevelés tervezése és időkeretei	62.
VII. Az óvodai élet megszervezése	63.
VII/1. Az óvoda csoportszerkezete	63.
VII/2. A napirend	63.
VII/3. A heti rend	64.

VII/4. Az ünnepek, megemlékezések rendje, a hagyományok ápolásával kapcsolatos feladatok	65.
VIII. Az óvoda kapcsolatai	66.
VIII/1. A családdal, a szülőkkel való kapcsolat	66.
VIII/2. Kapcsolattartás az iskolával	67.
VIII/3. Kapcsolattartás a fenntartóval	68.
VIII/4. Kapcsolattartás a közművelődési intézményekkel	68.
VIII/5. Kapcsolattartás az egészségügyi szervezetekkel	68.
VIII/6. Kapcsolattartás a szakszolgálattal	69.
VIII/7. Kapcsolattartás a Roma Nemzetiségi Önkormányzattal	69.
VIII/8. Kapcsolattartás a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálattal	69.
VIII/9. Kapcsolattartás külhoni magyar óvodákkal	69.
IX. Gyermekvédelmi munka az óvodában	70.
X. Az intézmény speciális feladatai	73.
X/1. Roma kisebbséghez tartozó gyermekek integrált nevelése	73.
X/2. Inkluzív nevelés megvalósulása óvodánkban	77.
X/2/a) Sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése	84.
X/2/b) A szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységek	93.
X/2/c) A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések	94.
XI. Érvényességi nyilatkozat	95.
Legitimációs záradék	97.
Mellékletek: Rövid DIFER mérések folyamata	98.

Bevezetés:

A helyi nevelési programot a hatályos jogszabályoknak és rendeleteknek megfelelően felülvizsgáltuk, a 2018 évi 137/2018. (VII.25.) Kormány rendelet 1. §, 1. melléklete rendelkezései szerint. Valamint az EFOP-3.1.5-16-2016-00001 A tanulói lemorzsolódással veszélyeztetett intézmények támogatása, óvodai alprojektbe vállalt tevékenységek átfogó céljai szerint módosítottuk pedagógiai programunk tartalmi elemeit.

Az intézmény adatai:

Az óvoda neve: Sajóhídvégi Rákóczi Julianna Óvoda
Székhelye: 3576 Sajóhídvég, Táncsics Mihály u. 45.
Telefonszáma: 49/355-632
OM: **202 242**

Az óvodai csoportok száma: 3 óvodai csoport
Az óvodai férőhelyek száma: 75 fő
Az óvoda fenntartója: Sajóhídvég Község Önkormányzata
3576 Sajóhídvég, Rákóczi Ferenc u. 37.
Tel.: 49/459-841

Az óvoda vezetője: Baloghné Hári Katalin Sajóhídvég, Táncsics u. 45.

Az óvoda küldetésnyilatkozata:

Mottó:

„A nevelés az a varázseszköz, amelyet bármely ember fellelhet: tudomány és művészet, felelősségteljes feladat, egyszerre táplálás, vezetés és embernemesítés, azon alap lerakása, amelyre az embernek majd építenie kell.”

(Brunsztik Teréz)

Mi, a Sajóhídvégi Rákóczi Julianna Óvoda Nevelőtestülete és dolgozói helyi nevelési programunk legfontosabb feladatának tartjuk az óvodánkba járó gyerekek sokoldalú személyiségfejlesztését, az egészség védelmét, a szocializációs képességek és környezettudatos életmód kialakítását.

A részképességek fejlesztésénél figyelembe vesszük az életkori és egyéni sajátosságokat, eltéréseket is. Ennek megfelelően tervezzük meg és építjük fel az egyes műveltségterületek témaköreinek szerkezetét. Igyekszünk a könnyebb elsajátítás érdekében cselekvésbe ágyazottan a valóságnak megfelelő, hiteles ismereteket közvetíteni változatos módszerekkel és eszközökkel, ingerekben gazdag fejlesztési technikákat alkalmazni.

Az óvodai élet tervezésénél és szervezésénél különös gondot fordítunk a hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű, elmaradott szociális és szociokulturális háttérrel rendelkező gyerekek integrált, ugyanakkor egyéni és differenciált fejlesztésére. Igyekszünk a játék- játékoság eszközeivel felkelteni és fenntartani a gyermeki érdeklődést. Kiemelt feladatként jelenik meg munkánk során a gondozás, a tisztaság igényének kialakítása, a testápolás, az egészséges életmód alakítása.

Óvodáskorú gyermekeink harmonikus, kiegyensúlyozott testi-lelki fejlődése érdekében egy olyan érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes légkört alakítunk ki, amelyben a ránk bízott kis „emberpalánta” bátran megoszthatja velünk problémáit, élményeit, kudarcait. Mi megnyugtató, vele nevetünk és biztatjuk, bátorítjuk, amikor szüksége van rá.

A pedagógia minden eszközével arra törekszünk, hogy a társadalom számára értékes, erkölcsös, tiszteletre méltó embert neveljünk, a megfelelő készségek, képességek fejlesztése mellett. Akik a XXI. század világában képesek lesznek eligazodni, valamint a társadalom és a technika folyamatos fejlődéséhez, változásához

alkalmazkodni, akik rendelkeznek majd ehhez a megfelelő alap- és kulcskompetenciákkal.

A Pedagógiai Program jogszabályi háttere:

- 5/2020. (I.31) Kormányrendelet 7. § (2) b) 2020. (II.08.)-tól a Nemzeti Alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról
- 275/2019. (XI. 21.) Kormányrendelet az óvodába járással és tankötelezettséggel kapcsolatos egyes köznevelési tárgyú kormányrendeletek módosításáról
- EFOP-3.1.5-16-2016-00001 A tanulói lemorzsolódással veszélyeztetett intézmények támogatása című projekt Megvalósíthatósági Tanulmány
- 2019. évi LXX. törvény a Nemzeti Köznevelésről módosítása
- 2011. évi CXC. törvény a Nemzeti köznevelésről
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési, oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 363/2012. (XII.17) Korm. rendelet. az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- A 2018. július 25-i Magyar Közlönyben jelent meg az óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII.17.) kormányrendelet módosításáról szóló 137/2018. (VII.25.) kormányrendelet.
- 2011. évi CXCV. Törvény az államháztartásról
- 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól
- 229/2012. (VIII. 28.) A Nemzeti Köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról – Kormányrendelet módosítása /Magyar Közlöny 187.sz.2019. november 21.
- 32/2012. (X.8.) EMMI rendelete a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 48/2012. (XII. 12.) EMMI rendelet, a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokról, a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokat ellátó intézményekről és a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokban való közreműködés feltételeiről,
- 1997.évi XXXI. Törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról,
- 2003. évi CXXV. Törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról,
- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
- 2012. évi CXXIV. törvény a nemzeti köznevelésről szóló törvény módosításáról
- A Sajóhídvégi Rákóczi Julianna Óvoda módosított Szervezeti és Működési Szabályzata
- A Sajóhídvégi Rákóczi Julianna Óvoda Alapító Okirata.

I/I. Helyzetelemzés

Az Óvoda – Alapító Okiratunk szerint – 75 férőhelyes, egy-egy csoportban 25 gyermeknek van hely, viszont a kiscsoportban, a konyhai belső átépítések miatt csupán 20 gyermek fér el. Sajnos a 2015-ös óvodabővítés alkalmával nem épült tornaszoba.

Pedagógiai programunk nem tartalmaz specialitásokat, mivel óvodánkban a gyermekek 92%-a roma nemzetiséghez tartozik és rendkívül elmaradott szociális környezetből jön hozzánk, sok tekintetben óriási lemaradásokkal, nevelési programunkat is ezekhez a gyerekekhez kellett igazítanunk. Így főként a gondozási feladatokat kell előtérbe helyeznünk, a tisztálkodási, étkezési és közösségi szokások kialakítását tartjuk fontosnak a bemeneti szakaszban. A továbbiakban is főként a gyermekek felzárkóztatására, sokoldalú személyiség fejlesztésére helyezzük a hangsúlyt. A gyermekek értelmi képességeinek fejlesztését, a tapasztalatok szerzésén, a cselekvésbe ágyazott ismeretnyújtáson és – a mindennapok monotonijából kiragadva a gyermeket – szűkös anyagi kereteink ellenére a minél több élményhez juttatáson keresztül végezzük.

Ilyen élményeket, ismereteket nyújtanak a gyermekek számára nyitott rendezvényeink, ünnepeink, séták, óvodán kívüli kirándulásaink, sport rendezvények, bábszínház látogatás vagy zenebohócok, bábosok fogadása intézményünkben. Mindezekon túl mikro csoportos és egyéni differenciált fejlesztéseket tervezünk a mindennapok tevékenységeinek folyamatába, az intézményünkbe utazó fejlesztőpedagógus tanácsát is kikérve.

Különösen fontosnak tartjuk az anyanyelvi fejlesztést, ezen belül a beszédértés, beszédképesség, szókincs, kifejezőképesség és a kommunikációs készség fejlesztését. Óvodásaink ingerszegény környezetből jönnek, szegényes szókinccsel rendelkeznek, emiatt kezdetben nehezen tudják kifejezni, megfogalmazni gondolataikat, kéréseiket. A kommunikáció segítése fontos a baráti kapcsolatok, a szerep és dramatikus játékok kialakulása, valamint a konfliktushelyzetek megoldása érdekében. Évről évre egyre több a beszédhibás gyermek is, ezért össze kell dolgoznunk az intézményünkbe járó logopédussal a gyermekek fejlődése érdekében.

A szülőknek is igyekszünk lehetőségeket biztosítani az óvodapedagógusokkal való minél több találkozásra, közös beszélgetésre főleg kötetlen, baráti hangulatot teremtve. Bízunk abban, hogy a pedagógus példaértékű magatartása, beszéde, megjelenése, megnyilvánulásai a szülőre is pozitívan hatnak és ennek megfelelően neveli majd otthon gyermekét a mi nevelői munkánkat is segítve ezzel.

Szinte napi kapcsolatban vagyunk községünk védőnőjével, hogy a különböző bőrfertőzések terjedését megfékezzük (pl. rüh, ótvar), illetve megelőző intézkedéseket tegyünk, ha egy járvány felüti fejét. Már egyre kevesebbszer fordul elő a fejtetű megjelenése óvodánkban, a fertőtlenítő eljárásoknak köszönhetően, valamint a szülők megfelelő tájékoztatása a helyes tisztálkodásról megelőzte a járványok terjedését is.

A családsegítő-központ szakembere minden második héten jön intézményünkbe, hogy tájékozódjon a gyerekek szociális és egyéb helyzetéről, ezen kívül telefonos kapcsolatban vagyunk, illetve minden tanácskozáson részt veszünk. /Probléma esetén írásban küldünk jelzést a szakszolgálat munkatársainak./ nagyon jól együtt tudunk működni, egyre kevesebb az igazolatlanul hiányzó gyermek, gyakran kapunk tőlük gyerek ruhaneműt, ami különösen a hideg évszakokban jelent segítséget a gyerekeknek. Az óvodai szociális segítővel különösen jó kapcsolatot ápolunk, nem csak külső segítséget nyújt gyermekeknek és szülőknek, de örömmel vesz részt rendezvényeink szervezésében, lebonyolításában is. Ezen kívül szívesen fogadjuk az óvodai csoportokban, ahol óvodásaink nevelése-fejlesztése folyik, megismerkedhet közelebbről a gyermekekkel, betekinthez mindennapi tevékenységükbe, nyomon tudja követni, ki honnan indult és miben fejlődött önmagához képest év végére.

Nevelőtestületünk tagjai egy olyan közösséget alkotnak, akik egymás és a vezető munkáját is segítve megosztják egymás között sikerélményeiket, kudarcikat, a felmerülő kérdésekre együtt keresik a választ, a problémákat is közösen igyekszünk megoldani.

Értekezleteink, szakmai megbeszéléseink kötetlen beszélgetések formájában, jó hangulatban zajlanak. A csoporton belüli és a közösségért vállalt feladatait mindenki maximálisan, legjobb tudása szerint végzi, a rábízott tisztségét komolyan veszi. Saját és egymás munkáját mindenki kritikusan értékeli, mert igazán a hibáinkból tanulhatunk. A jelenleg jogszabályban álló 6 pedagógus közül, mindenki rendelkezik felsőfokú óvodapedagógusi diplomával, két pedagógus közoktatás vezetői szakvizsgával.

Fontosnak tartjuk a szakmai-módszertani megújulást, igyekszünk lépést tartani a változásokkal és ezen keresztül segíteni óvodásaink optimális fejlődését. Az óvoda-iskola átmenet segítésére fókuszálva, intézményünk részt vett az EFOP-3.1.5-16-2016-00001 „A tanulói lemorzsolódással veszélyeztetett intézmények támogatása” elnevezésű óvodai alprojektbe, ahol én és helyettesem, mikro csoportot alkotva, támogató szakértőként végeztük munkánkat. Az előkészítő évben elkészítettük mikro csoport társammal az intézmény helyzetelemzését, majd kidolgoztuk az intézményfejlesztést és intézkedési tervet. 2020. a megvalósítás éve, az innováció bevezetése és a pedagógiai program átdolgozásának időszaka, a partneri kapcsolatok kiépítésén keresztül.

A nevelőtestülettel együtt is részt veszünk szakmai konferenciákon, ahol tájékozódhatunk az aktuális törvényi változásokról, megismerhetünk más óvodákat, jó gyakorlatokat, kölcsönös a tudás és probléma megosztás. Tudás felfrissítésére a dajkáknak is lehetőséget biztosítunk.

Minden évben igyekszem szakmai könyvtárunkat gyarapítani olyan könyvekkel, folyóiratokkal, amelyek módszertani segédletet nyújtanak óvodapedagógusainknak a gyermekek fejlesztéséhez. Valamint változatos kortárs gyermekirodalmi művek, zenei forrásanyagok felhasználásával tehetik érdekesebbé, vidámabbá, változatosabbá a foglalkozások tartalmát, egy-egy ünnepélyt. Persze nagyrészt a népi elemek, motívumok (népmese, népi mondóka, dalos játékok, népzene-népi tánc, népi hagyományok ápolása) felhasználásával tesszük élvezetessé óvodásaink számára a mindennapok tevékenységeit, fejlesztjük erkölcsi érzékét, személyiségét, szociális viselkedését, képzelő erejét, kreatív gondolkodásmódját, anyanyelvi képességeit.

Óvodánk szertárában megtalálható az érzékelés-észlelés fejlesztésének eszközei (pl. különböző hangszerek, CD-k) a mozgásfejlesztés változatos eszköztára /sportszereink/, a matematikai képesség fejlesztés eszközei, de ezen kívül mi is gyakran készítünk fejlesztő eszközöket egy-egy foglalkozásra vagy éppen társasjátékot a képességek fejlesztésére. Sokszor jobban felkelti a gyermekek érdeklődését egy általunk készített eszköz, mint a bolti. Összességébe véve óvodánk tárgyi felszereltsége erős közepes szintűnek mondható.

Rendelkezünk CD lejátszós magnókkal, vetítővel, DVD lejátszóval, multi funkciós fénymásoló géppel (scan, nyomtat, fénymásol, faxol), Laptoppal, amelyeket minden

óvónő bármikor használhat. Projektort is kaptunk az önkormányzattól.

Udvari játékaink is megújultak, bővültek UNIÓS pályázatnak köszönhetően.

Néhány szó községünkéről:

Sajóhídvég község Borsod-Abaúj-Zemplén megye délkeleti részén, a Hernád és a Sajó torkolatánál elterülő kis település. A falut 1261-ben mint az egri püspökség birtokát említik. 1635-ben már a Rákóczi birtokok között található az ónodi vár tartozékaként. A vár és a hozzá tartozó birtokok házasságkötés révén kerültek Rákóczi Julianna tulajdonába. Édesapja, I. Rákóczi Ferenc hozományként ajándékozta lányának, Juliannának, aki a mostani Sajóhídvég földterületét a falunak adományozta. Mivel az előző – Hernád folyó másik oldalán lévő – települést sokszor elöntötte az árvíz, így az itt élő emberek és jószágaik nem voltak biztonságban. Az előbb említett adománylevelet, (1715-ből) Rákóczi Julianna Borbála aláírásával és pecsétjével a mai napig őrizzük a református egyház parókiáján. Innen ered a kötődés a faluhoz.

2002. november 29-én óvodánk az általános iskolával közösen, ünnepélyes keretek között, hivatalosan is felvette a Rákóczi Julianna nevet.

Napjainkig a település szépen fejlődött. Kiépült a vezetékes telefonhálózat, a gázvezeték, az ivóvízhálózat, szennyvízhálózat. Községünkben új háziorvosi és védőnői rendelő épült, valamint uniós előírásnak megfelelő udvari játékokkal újult meg a falu játszóparkja, amit napi 8 órában felügyelnek.

Az emlék parkban elhelyezett, gyönyörű faragású kopjafa állít méltó emléket hősi halottainknak, amit Szabó Sámuel fafaragó művész készített az ezredfordulóra. Őseink történetét, életmódját, használati tárgyait két Falumúzeum is őrzi, Takács Győző alpolgármester úr és a Széchenyi István Faluszépítő Egyesület jóvoltából, melynek én is alapító tagja voltam.

Református templomunk 1810-ben épült, a falu közepén helyezkedik el.

A legutóbbi népszámlálás adatai szerint a község lakóinak száma: 1127 fő.

Az etnikai kisebbséghez tartozók aránya: 48%.

A lakosság nagy része mezőgazdasági termeléssel foglalkozik.

Munkalehetőséget helyben a Rákóczi Agrár Rt., az önkormányzat intézményei, és néhány kisvállalkozás biztosít. A vállalkozások száma viszonylag kevés. Az aktív dolgozók kis része a Borsodi Sörgyárban, a közeli Tiszaújvárosban, és Miskolcon talált munkát.

A munkanélküliséget felváltotta a közmunkaprogram, viszont a köz foglalkoztatottak közel 90%-ának semmilyen szakképzettsége nincs.

Úgy gondolom, hogy a gyermekek szakmák iránti érdeklődését már óvodáskorban fel kell ébreszteni, illetve azon kell igyekeznünk, hogy minden gyermekben kialakítsunk egyfajta természetes kíváncsiságot, tudásvágyat, tanulni akarást, mire iskolába indul.

Annál is inkább lényeges ez, mivel az ezredforduló utáni helyzetkép az óvodánkba járó gyermekek szüleinek iskolázottságát tekintve lehangolónak mondható.

A faluban sok a létminimum alatt élő idős ember, a támogatásra szoruló család. Ahogy azt az óvodai létszámadatok is mutatják, az utóbbi években megnőtt a hátrányos helyzetű gyermekek száma.

Az elmúlt években megváltozott a faluban a gyermekek összetételének az aránya. Jelentősen megemelkedett a roma gyerekek száma. Ugyanakkor a magyarság körében csökkentek a születések. Az utóbbi 5 évben át is billent az óvodai összetétel aránya a roma kisebbség javára.

Településünkön egyre több gyermek veheti igénybe rá szorultsági jogon az ingyenes étkeztetést, így legalább hétköznapi biztosított a napi háromszori étkezés óvodásaink számára.

Az utóbbi években a magyar családok életkörülményei is megváltoztak. Sokan élnek minimálbérből, vagy szociális segélyből. Az életkörülmények romlásával emelkedik a hátrányos helyzetű magyar gyermekek száma is.

2019. május 24-én ünnepeltük óvodánk 40 éves fennállását, ebből az alkalomból óvodásaink színvonalas műsorral kedveskedtek a meghívott vendégeknek. Mindenki jelen volt, akivel óvodánk kapcsolatban áll, /fenntartó, iskolavezetés, védőnő, pedagógiai szakszolgálat, családsegítő és szociális segítő, gyógypedagógus, nyugdíjas és jelenlegi óvodai dolgozók, szülők, református lelkész, szomszédos óvodák pedagógusai/.

I/2. Személyi feltételek

- Felsőfokú végzettségű óvodapedagógus száma: 6 fő
- Gyakornok: 0 fő
- Pedagógiai munkát segítő főállású dajkák száma: 3 fő
- Konyhai dolgozók száma: 5 fő
- Pedagógiai asszisztens: 1 fő

Az óvodai intézmény állandó alkalmazotti létszáma: 15 fő

Az óvodapedagógusok egyéb végzettségei:

- 2 fő közoktatási vezető, pedagógus szakvizsgával rendelkezik
- 1 fő óvodapedagógusi és ált. isk. tanítói diplomával is rendelkezik
- 1 fő „A cigánygyerekek integrált óvodai nevelése a gyakorlatban”
- 1 fő „Sindelar” 1. képességfejlesztő program

A dajkák elvégezték a dajkaképzőt, rendelkeznek OKJ. szakképesítéssel.

Intézményünk dolgozói fontosnak tartják a szakmai megújulást, önfejlesztést, lehetőség szerint részt vesznek olyan továbbképzéseken, melyek tapasztalatait a mindennapi nevelőmunkájuk során hasznosíthatják.

Az intézmény dolgozóinak munkaideje:

1. óvodapedagógus: munkaideje: 40 óra/hét
kötelező óraszám: 32 óra/hét csoportban eltöltött idő
2. technikai dolgozók munkaideje: 40 óra/hét.
3. Intézményvezető munkaideje: 40 óra/hét (8-16 óráig)
Kötelező óraszám: 10 óra/ hét csoportban töltött idő + helyettesítés

I/3. Tárgyi feltételek:

A gyermek közvetlen ellátását szolgáló helyiségek:

- Csoportszobák száma: 3
- Öltözők száma: 3
- Mosdó, WC: 3
- Konyha, tálaló, mosogató: 1

Egyéb helyiségek:

- vezetői iroda: 1
- személyzeti öltöző, WC: 2
- mozgáskorlátozott WC: 1
- szertár: 1
- betegszoba 1

Óvodánk jelenleg 75 férőhelyes, mert 2015 nyarán egy 3. csoportszobával bővült, hiszen 2015. szeptember 1-jétől lépett hatályba a 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről 8.§ (2) bekezdése, mely kötelezővé teszi három éves kortól az óvodai nevelést-fejlesztést. A pályázati lehetőségeknek köszönhetően az óvoda egyik vizesblokkja is felújításra került, valamint néhány képességfejlesztő eszköz is kicserélődött, viszont a csoportszoba játékelátottsága már elég elhasználódott, selejtezésre került. Az épülethez tágas udvar tartozik, megkopott udvari játékaikat folyamatos karbantartási munkálatokkal teszik használhatóvá a gyerekek számára. Reméljük, hogy a jövőben lesz lehetőségünk pályázni és fokozatosan kicserélni, fejleszteni az udvari játékállományt.

II. Az óvoda nevelési célja

II/1. Óvodakép:

A ránk bízott 3-7 éves (illetve, ha a gyermek fejlettségi szintje úgy kívánja, 8 éves korig is óvodánkban maradhat) gyermek egyéni fejlődési ütemét figyelembe véve harmonikus személyiség kibontakozását segítjük elő, a családi nevelést kiegészítve és tiszteletben tartva a gyermek egyéniségét.

II/2. Gyermekképünk:

Olyan gyermekek nevelése, akik kiegyensúlyozottak, nyugodtak, szociális magatartásuk alkalmassá teszi őket a közösségben való tevékenykedésbe, az iskolai élet megkezdésére. Derűsek, rácsodálkoznak a „világra”. Társadalmi kultúránknak megfelelően tudnak a gyerekekkel és a felnőttekkel kommunikálni.

Ennek érdekében:

- saját igények, szükségletek megfogalmazásának, kifejezési lehetőségének biztosítása
- egymás tiszteletén alapuló, együttélési normák elsajátítása
- alkotó gondolkodás képességének elősegítése
- sokoldalú tájékozottság kiszélesítése
- emberi értékek sokszínűségének tisztelete, identitástudat, nyitottság, tolerancia

A gyermek individuum, egyedi, mással nem helyettesíthető önálló személyiség.

A személyiség és az értelmi képességek fejlődését az életkori sajátosságoknak megfelelően a játékon keresztül biztosítjuk.

Napirendünket, heti rendünket ennek figyelembe vételével szervezzük. A tevékenységek sokféleségén keresztül ismertetjük meg a gyermeket mikro- és

---

makro környezetével, a környezettudatos magatartás kialakításával, a természet és az állatvilág szeretetére, megóvására nevelünk.

A gyermek egyéni fejlettségének megfelelően igyekszünk sikerélményhez juttatni minden gyermeket, kialakítani pozitív „Én”képüket.

III. Az óvodai nevelés általános feladatai

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi-lelki szükségleteinek kielégítése, fejlődésének biztosítása a következő nevelési területeken:

1. Az egészséges életmód alakítása
2. A lelki, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés
3. Az anyanyelvi-, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

III/1. Az egészséges életmód alakítása:

Cél: Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű.

A 3-7 éves korosztályra jellemző fiziológiai, életkori sajátosságokat figyelembe véve tervezzük a gondozási tevékenységeket, a mozgásigény kielégítésének feltételeit, az egészség védelmét. Az egészség fejlesztő tevékenység során az egészségi állapot pozitív irányú változása következik be.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Az egészséges életmód, betegségmegelőzés és egészségmegőrzés szokásainak megalapozása.
- Mozgásigény kielégítése, és a testi képességek fejlesztése.
- A gyermekek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése.
- A környezet védelméhez kapcsolódó szokások kialakítása.

Ezen belül az óvodai nevelés feladata:

Az egészségfejlesztés területei

- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése,
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése,
- a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése,

- az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlen zsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása,
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása,
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása,
- megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.
- **Egészséges életmód, testápolás, tisztálkodás, étkezés**
- Alapelvek: Az óvodásgyermek egészséges táplálkozási szokásainak megerősítését és az óvodai étkeztetés otthoni kiegészítésének szorgalmazását szolgálja. Az óvodásgyermek az ébrenlétének háromnegyed részét az óvodában tölti, ahol az óvodapedagógusok a gyermek testi-szellemi fejlődésének feltételeit igyekeznek biztosítani. A fejlődés alapfeltételei között kiemelt jelentőségű a gyermek egészséges táplálása. Az óvodai étkeztetés napjainkban-minden igyekezet ellenére - sem tudja az egészséges táplálkozás minden követelményét teljesíteni. A teljesítés nemcsak anyagiakon (élelmezési normán), de szemléleten (étrend-összeállításon), óvónői leleményességen (egészségpedagógiai kulturáltságon) és a szülők segítő együttműködésén (a kiegészítő táplálkozáson) is múlik. Az óvoda étkezését biztosító beszállítók kapcsolattartóival havonta történik egyeztetés az étlap összeállításáról, melyhez az ANTSZ ajánlást vesszük figyelembe. A gyermeknek az egészséges táplálkozás érdekében naponta az öt alapélelmiszer-csoport mindegyik tagjából kell fogyasztania. Az alapélelmiszer-csoportok között a következőket tartjuk számon:
- (1) kenyér, pékáru, tésztaféle, rizs
- (2) gyümölcs, zöldség,
- (3) hús, hal, tojás,
- (4) tej és tejtermék,

- (5) olaj, margarin, vaj, zsír.
- Nincs azonban egyetlen olyan táplálék, ételféleség sem, amely a felsorolt alapélelmiszer-csoportokban található szükséges tápanyagot megfelelő mennyiségben tartalmazná. Az óvodai ételmezés jelenleg nem tudja biztosítani a gyermekek számára az egész napra szóló élelmiszerek szükségességét.
- Az óvoda és a pedagógus feladatai a helyzet javításáért:
  - - Kulturált körülmények között a fogásokat folyamatosan felszolgálja (várakozási időt kerüli). Az étkezés végén az asztalok rendjének helyreállítását irányítja.
  - - Megkedvelteti az ízeket, intenzív rágásra ösztönöz, folyamatosan folyadékot biztosít. - Életkoruknak, fejlettségüknek megfelelően kanál, villa és kés helyes használatával ismerteti meg a gyerekeket.
  - - Fokozottan ügyel a táplálék érzékeny gyermekek diétájára.
- Tanácsot adnak (szülői értekezleten, fogadóórán, kötetlen beszélgetés keretében), hogy az óvodai étrendet otthon milyen ételféleségekkel egészítsék ki: Kerüljék a családi étkezés során a haszontalan ételek és italok étrendbe állítását, így a cukros, sós, zsíros ételeket és italokat. Töröljék étkezési szokásrendjükből a cukrozott szörpöket, befőtteket, kólaféléket, a kekszet, a ropit, a chipset. Szerepeljen a családi étrendben kevesebb füstölt hús, felvágott, húskonzerv, állati zsiradék, és annál több alacsony zsírtartamú tej, tejföl, sajt, hal, baromfi (bőr nélkül), barna kenyér.
- Óvodai napirendkeretében ismertetik meg az óvónők a dajkákkal együttműködve a gyermekeket új ízekkel, addig ismeretlen étel-és italféleségekkel.
- Az étkezést örömtelivé teszik, jó hangulatot teremtenek az ételek elfogyasztásához.
- Az egészséges táplálkozásra nevelés érdekében kapcsolják be a napi programba az alternatív egészségfejlesztő programot, (pl. projektek)
- játékos alkalmat teremtenek arra, hogy a gyermekek maguk is részesei legyenek egyszerűbb ételek elkészítésének (pl. salátakészítés, tízórai összeállítás).
- Az egészséges táplálkozás egészségre gyakorolt hatásai adnak alapot a tevékenységeknek. Így a gyerekek őszi piacot, zöldséges üzletet, kerteket látogatnak meg. Ismerkednek gyümölcsökkel, zöldségfélékkel. Minden érzékszervet megmozgatnak a tapasztalatszerzés során, mindezeket versekkel, mondókákkal, mesékkel, körjátékokkal kísérve teszik még vonzóvá a gyermekek részére az óvó nénik. A legvonzóbbak a kóstolók és salátakészítés zöldségből, gyümölcsből.

Az étkezések során előforduló mindenféle tejterméket kóstoljanak meg a gyerekek. Beszélgetnek a tej fontosságáról miért is fontos az emberi szervezet számára, kiemelve a csontok, és a fogak egészségét.

- **A gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése**

Az óvodapedagógus feladatai:

- a mozgásigény kielégítése és testi képességek fejlesztéséért változatos napi és heti rendben biztosítja a gyermek mozgásigényének folyamatos kielégítését.
- Minden nap szervez mozgástevékenységet (tornaszobában vagy udvaron).
- Heti 1 kötelező testnevelés foglalkozást vezet.
- Edzési lehetőséget a testnevelés, környezet, levegő, nap kihasználásával biztosítja.
- Megtervezi a helyet, időt, és a közegekben való mozgást fokozatos terheléssel, figyelembe véve a korosztályok életkori sajátosságait. Időjárástól függően (köd, 5 fok alatti hőmérséklet, eső, viharos szél esetén nem) napi 1-3 órát levegő és napfény edzést biztosít a fokozatosságot betartva.
- A nyári napirendet az egész napos levegőn való tartózkodásra építi (kivétel az erős napsugárzás miatt a 12-15 óra közötti időszak).

A mozgás anyagát lásd mozgás fejezetben.

Személyi higiéné

Óvodapedagógus feladatai:

Tisztálkodás

- Az óvoda vállalta a benti törölközők biztosítását, amelyet a dajkák mosnak, vasalnak heti rendszerességgel, az esetleges fertőzések terjedésének megelőzése érdekében.
- A napirend keretei között elegendő időt biztosít a gondozási teendők egyéni tempó szerinti végzésére.
- Tisztálkodási folyamatot megismerteti: helyes sorrendiséggel és technikával, egészségügyi szokásokkal.
- A tisztaság alapvető fontosságának, a betegség megelőzés és fertőzések megelőzésének jelentőségét életkor specifikus módszerekkel tudatosítja a gyermekekben. Ezen belül a test tisztántartásán értjük a bőr, fogak, szájüreg, haj, érzékszervek, körmök ápolását, a ruházat higiénája a mosás, tárolás feladatait is tartalmazza, illetve a közvetlen környezetünk tisztántartására is hangsúlyt fektet.

- A megvalósításban fejlettség szerinti segítséget nyújt. Fokozatosan kialakítja az önállóságot.

Öltözködés

- Elegendő időt és szükséges segítséget biztosít az öltözködésben és a ruházat elhelyezésében a saját polcán.
- A megfelelő viselet kiválasztásában összefüggéseket tár fel a gyermekekkel az időjárás és tevékenységek között.
- Fokozatosan kialakítja az önállóságot.
- A szülőkkel való kapcsolattartás során a megfelelő mennyiségű és minőségű ruházat és cipő biztosítására javaslatot tesz. Például: váltóruhák, lábboltozatot és lábfejet védő megfelelő méretű cipők biztosítása, lógó alkatrészek eltávolítása.

Pihenés

- Ebéd után a csoport szükségleteinek megfelelően nyugodt pihenés feltételeit biztosítja, ellenőrzi a terem szellőztetését, az ágyak megfelelő elhelyezését (a lehető legnagyobb távolságban).
  - A gyermekek elalvását segíti biztonságot adó szokásrendszerrel, pl. mesével, énekkel, zenehallgatással, testi közelséggel, puha tárgyakkal.
  - Pihenés időtartamát a csoport szükségleteihez igazítja.
  - Az ágyneműről és annak tisztításáról a szülő gondoskodik, háromhetente és a gyermek minden megbetegedése alkalmával.
  - Egészséges tiszta biztonságos környezet megteremtése higiénias szabályok kialakítása. Az óvodás gyermek saját testi gondozásának megtanítása és mozgásigényének kielégítése csak egészséges környezetben történhet. Ennek érdekében a dajkák munkájához tartozik a mindennapos portalanítás, felmosás, fertőtlenítés, szellőztetés a higiénés szabályok betartatása a gyermekkel. A balesetveszély elkerülése érdekében a gyermekek által használt eszközöket fokozott odafigyeléssel kezeli, szükség esetén kezdeményezi javítását, cseréjét. Különösen az udvari, vagy játszótéri játékoknál, sőtán felhívja a gyermekek figyelmét a helyes eszközhasználatra, biztonságos közlekedés szabályaira, kirándulásra szülői segítséget kérhet.
- **Megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása:**

- A mozgás és mozgáskoordináció rendellenességét időben észlelnie kell a pedagógusnak, majd a védőnővel való konzultációt követően, a házi orvoshoz irányítjuk, aki szakorvoshoz küldi a gyermeket.
- A gyermekek szükséglete szerint (szülők bevonásával) speciális szakemberek bevonásáról gondoskodik, az óvoda orvosa, fogorvosa, védőnője, szakszolgálatok segítségével.
- A Nevelési Tanácsadó logopédusával konzultál, aki hetente kétszer tart foglalkozásokat óvodánkban. A nevelési év elején a logopédus felméri a beszédhibás gyermekeket, s az órarendjében a fejlesztő foglalkozásokat megtervezi.
- A Nevelési Tanácsadó pszichológusával, egyéb szakemberével kapcsolatot tart, aki szükség esetén, javaslatot ad az egyéni bánásmódra és a fejlesztésre, valamint speciális terápiára fogadja a gyermekeket. Az óvodapedagógus a javaslatokat beépíti az egyéni fejlesztő munkába.

Testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése

Alapelvek:

A dohányzás megelőzésében és visszaszorításában jelentős szerep jut az óvodapedagógusoknak és az óvoda technikai személyzetének. Az óvoda felnőtt dolgozói modellt, mintát jelentenek a gyermekek számára. Az óvodában a gyermek előtt dohányzó felnőtt nagyobb hatást gyakorol a gyermekre, mint egyéb szocializációs helyzet, ezért az óvoda dolgozói nagyobb felelősséggel tartoznak személyes példamutatásukért. Az óvoda feladata minden olyan helyzet elkerülése, amely a gyermeknek kedvezőtlen mintaként szolgálhat.

A dohányzás megelőzését szolgáló óvodai egészségnevelési program tevékenységei:

- szabad beszélgetések. A beszélgetés kezdeményezője lehet az óvodapedagógus, de lehet maga gyermek is (valamely aktuális eseménnyel, élménnyel, filmjelenettel stb. kapcsolatosan). A szabad beszélgetésben kisebb, önkéntesen csatlakozó gyermekcsoport vehet részt beszámolóval, események értékelésével, képek nézegetésével, stb. párhuzamosan. Fontos: az önkéntes részvétel, a szabad megnyilatkozás és véleménynyilvánítás. A dohányzás ártalmainak elemzésére szolgáló szabad beszélgetések kezdeményezésére a következő alkalmakat, lehetőségeket alkalmazzuk:

- Kirándulási élmények feldolgozása: napsütés, szabad levegő, madárdal, napozás (lebarnulás), szabad mozgás, jókedv, veszélyek (napozás, növényzet.), értéke: füstmentesség, pormentesség, szabad légzés, erő kifejtés, sok mozgás.
- Városi, falusi élmények megbeszélése: az utca forgalma, a gépkocsik füstje, az áruházak levegője, gyárak környékének kedvezőtlen viszonyai, utazás tömegközlekedési járművön, "talponállók", ivók, vendéglők külső képe, az utcai porképződés, az otthoni állattartással járó szagok.
- Élmények elmondása a dohányfüstös helyiségekről: saját lakásunk levegője, szórakozó helyek füstje, gyárkémiények füstje, füstmérgezéses balesetek; a családban dohányzók megszokott dohányzási helyei, vendégségben tapasztalt dohányzás.
- Ismeretek átadása a dohányzás ártalmairól a gyermeki élményekkel kapcsolatosan: károsítja a tüdőt, az idegrendszert, valamint a gyomor és a szív munkáját; másokat is károsít, zavarja azokat, akik beszívják a dohányfüstöt, kellemes-e a füstös levegőjú teremben tartózkodni, hogyan védekezhetünk ellene (szabadlevegőn tartózkodás, a lakás szellőztetése).
- Beszélgetés arról, milyen leszek, ha nagy leszek: mi szeretnék lenni; segíteni akarok másoknak, alkotni szeretnék, egészséges, edzett, erős akarok lenni; mit kell ezért tenni, mit kell elkerülni (elhatározom, hogy nem kezdem el a dohányzást).

A bántalmazás, erőszak megelőzése

Alapelvek

A WHO definíciója:

„A gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmód, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás, vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.”

Elhanyagolást jelent, ha a szülő vagy a gondviselő rendszeresen elmulasztja a gyermek alapvető szükségleteinek kielégítését, védelmét, felügyeletét, amely súlyos ártalmat okoz, vagy ennek veszélyével fenyeget bármelyik területen: egészség, oktatás, érzelmi fejlődés, táplálkozás, lakhatás és biztonságos körülmények, amely veszélyt jelent, vagy nagy valószínűséggel jelenthet a gyermek egészségi állapotára, mentális, lelki és spirituális, erkölcsi és szociális fejlődésére. Figyelembe kell venni ennek megítélésekor, hogy milyen mértékben adóttak a feltételek a család

rendelkezésre álló erőforrásai tekintetében. Minden olyan mulasztás vagy baj okozása, amely jelentősen árt a gyermek egészségének vagy lassítja, akadályozza szomatikus, mentális és érzelmi fejlődését.

Érzelmi elhanyagolást jelent az érzelmi biztonság, az állandóság, a szeretetkapcsolat hiánya, a gyermek érzelmi kötődésének durva mellőzése, elutasítása, a gyermek jelenlétében történő erőszakos, durva, támadó magatartás más családtaggal szemben.

Fizikai elhanyagolást jelent az alapvető fizikai szükségletek, higiénés feltételek hiánya, a felügyelet hiánya, a gyermek védelmének elmulasztása olyan esetekben, amikor veszélynek van kitéve. Ide sorolható az orvosi ellátás késleltetése, az orvosi utasítások be nem tartása, a védőoltások beadatásának indokolatlan elmulasztása, késleltetése.

A gyermekbántalmazás azt jelenti, ha valaki sérülést, fájdalmat okoz egy gyermeknek, vagy ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt - bár tud róla, vagy szemtanúja – nem akadályozza meg, illetve nem jelenti.

Fizikai bántalmazás az a szándékos cselekedet, vagy gondatlanság (így különösen ütés, rázás, mérgezés, égés, fulladás, közlekedési baleset, stb.), amely a gyerek fizikai sérüléséhez, halálához vezet vagy vezethet. Ide sorolható a közlekedés során elkövetett gondatlan veszélyeztetés (gyermekülés hiánya, ittas vezetés, kivilágítatlan kerékpár stb.)

Az érzelmi bántalmazás azt a rendszeres, hosszú időn át tartó érzelmi rossz bánásmódot jelenti, amely súlyos, és tartósan káros hatással van a gyermek érzelmi fejlődésére. Ez magában foglalhatja annak közvetítését a gyermek felé, hogy értéktelen, el nem fogadott, nem kívánt és nem szeretett. Jelenthet az életkornak, vagy a fejlettségnek nem megfelelő elvárások támasztását a gyermekkel szemben (pl. a szobatisztaság idő előtti erőltetése, a képességekhez nem igazodó követelmények). Ide tartozik a gyermekekben állandó félelemérzet, vagy szorongás keltése, megszégyenítés, állandó kritizálás, az érzelmi zsarolás, a gyermek kihasználása. Az érzelmi bántalmazás súlyos formája az olyan élethelyzet, amelyben a gyermek szem és fültanúja más bántalmazásának. Az érzelmi bántalmazás mindezen komponenseket magában foglalhatja, de egymagában is jelentkezhet.

Szexuális bántalmazás a gyermek bevonását jelenti olyan szexuális aktivitásba, amelyet a gyermek nem képes megérteni, felfogni, amelyhez nem tudhatja az érdemi beleegyezését adni, vagy amelyre a gyerek koránál, fejlettségi állapotánál fogva nem érett, továbbá amelyet tilt az adott társadalom/közösség jog-és szokásrendje, illetve az

adott környezetben elfogadott tabuk. A szexuális visszaélés létrejöhet felnőtt és gyermek, vagy olyan korú gyermek és gyermek között, ahol a kapcsolat a kor és a fejlettség okán, a kapcsolat felelősségén, bizalmon vagy hatalmi helyzeten alapszik, és a tevékenység az agresszor szükségleteinek kielégítését, vagy megelégedettségét szolgálja. Ez magában foglalhatja, de nem feltétlenül korlátozódik: egy gyermek kényszerítése, vagy készítése bármilyen törvénytelen szexuális aktivitásra, a gyermek kizsákmányolása gyermekprostitúció, vagy más jogellenes szexuális aktivitás formájában, -a gyermek felhasználása és kizsákmányolása pornográf anyagok, videó felvételek, vagy előadások, megnyilvánulások formájában. Különleges ellátást és kezelést igényel, ha gyermek bántalmaz gyermeket. Ezekben az esetekben egy gyermeket egy másik gyermek, vagy gyermekek csoportja a konfliktusok szokásos kezelésén túl - ismételten - fizikailag, lelkiileg bántalmaz, vagy szexuálisan molesztál. A probléma kezelésénél igen fontos, hogy az áldozat és az elkövető egyaránt kapjon megfelelő segítséget. Speciális terület a testvérbántalmazás, annak érzelmi vonatkozásai, indulati tartalma miatt.

A pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek, tanulók nevelése, tanítása. Ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy közreműködjön a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a gyermek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.

- Az óvoda ellátja a tehetségkutatással és tehetséggondozással, a korai tanulási, beilleszkedési nehézségek korrekciójával, a hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatásával, valamint a gyermek-és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatokat; felderíti a gyermekek fejlődését veszélyeztető okokat, és pedagógiai eszközökkel törekszik a káros hatások megelőzésére, illetőleg ellensúlyozására. Szükség esetén a gyermek érdekében intézkedést kezdeményez.
- A nevelési intézmény közreműködik a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során együttműködik a gyermekjóléti szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal. Ha a nevelési intézmény a gyermekeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, segítséget kér a gyermekjóléti szolgálattól.
- A gyermekek szüleit a nevelési év kezdetekor tájékoztatni kell a gyermek-és ifjúságvédelmi felelős személyéről (óvodavezető), valamint arról, hogy milyen időpontban és hol kereshető fel. A kisgyermek minden erőszakos cselekvéssel

kapcsolatosan "érzékeny". Nemcsak az erős fizikai ingerek okoznak az óvodás gyermeknél egészségkárosodást, hanem az erőszakos cselekmények (brutalitás, vérengzés, gyilkosság) látványa is. Mindezek megelőzésére nem elég a szülőket felvilágosítani, de a védekezés helyes módszereinek alkalmazására sarkalni is szükséges. Ennek megvalósítása érdekében a szülői értekezleteken megbeszélési anyagként alkalmazzuk az erőszakot sugárzó tömeghírközlések, filmek kivédését is.

Baleset megelőzés és elsősegélynyújtás

Alapelvek:

Fontos, hogy rájöjjenek az óvodások; egy kis odafigyeléssel és óvatossággal rengeteg baleset és a vele járó fájdalom elkerülhető lenne. A gyerekek megismerkednek a vészhelyzetek, vagy balesetek során elvégzendő legfontosabb teendőkkel, illetve ezek közül is azzal, amit ők el is tudnak végezni. Ide tartozik a segítségkérés (felnőtt értesítése, vagy esetleg mentőhívás), a beteggel való kapcsolatteremtés és a könnyebb sérülések ellátása. A gyerekek megtanulják, hogy egy-egy hétköznapi tárgy (pl.: bicikli, mászóka, autó, gyógyszer) milyen veszélyforrásokat hordoz magával, illetve mire érdemes odafigyelniük a balesetek megelőzése érdekében. Módszere a szerepjáték, mesélés, bábozás, könyv és képolvasás, társasjátékok, beszélgetés.

Általános előírások

A gyermekekkel - az óvodai nevelési év, valamint- szükség szerint, a foglalkozás, kirándulás stb. előtt ismertetni kell a következő védő-óvó előírásokat.

Védő-óvó előírás:

- az egészségük és testi épségük védelmére vonatkozó előírás,
- a foglalkozásokkal együtt járó veszélyforrások,
- a tilos és az elvárható magatartásforma.

A védő-óvó előírásokat a gyermekek életkorának és fejlettségi szintjének megfelelően kell ismertetni. Az ismertetés ténye a csoportnaplóban kerül dokumentálásra. Az óvoda házirendjében vannak meghatározva azok a védő, óvó előírások, amelyeket a gyermekeknek az óvodában való tartózkodás során meg kell tartaniuk. A gyermekbalesetek megelőzése érdekében illetve bekövetkezésekor ellátandó feladatok az SZMSZ-ben kerültek rögzítésre.

Elsősegély doboz a konyhában és a vezetői irodában található. Az óvoda berendezése, eszközei csak a baleset megelőzés szempontjai alapján történt vizsgálat után kerülnek használatba, állapotuk folyamatosan ellenőrzésre kerül, ez az udvari eszközök esetében szakértői felülvizsgálattal egészül ki.

A Környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, környezettudatos magatartás megalapozása:

A környezettudatosság fejlesztési eszköze az óvodában a környezeti nevelés. A kisgyermek érzelmein keresztül éli meg a világot. Az óvodai környezeti nevelésnek tehát érzelemorientáltnak kell lenni. Az óvodai környezet, az óvodai élet minden mozzanata a gyermek környezeti nevelését szolgálja, hiszen minden tevékenységünkkel környezeti kultúrát közvetítünk – ahogy viselkedünk, ahogy alakulnak emberi kapcsolataink, amilyenek szokásaink, ahogy viszonyulunk külső és belső környezetünkhöz. A gyermeket körülvevő tárgyi és személyi feltételek igen meghatározóak. Nevelési feladatainkban mindenütt jelen van, megfogalmazódik a környezeti nevelés /érzelmi, értelmi nevelés, egészséges életmód kialakítása, szocializáció/. A gyermekek holisztikus szemléleten, megismerésen keresztül természetes egységben ismerkednek meg a világgal. Feladatunk, hogy minél több lehetőséget biztosítsunk számukra a tapasztalatszerzésre. A folyamatoknak nem csak megfigyelője, hanem cselekvő, aktív részese is annak. Ezekkel a folyamatokkal, tudatosan megtervezett közös tevékenységekkel kívánjuk megalapozni a gyermekek környezettudatos, környezetre figyelő magatartását.

- Föld napján – kézműves tevékenységek újra hasznosított anyagokból, játékos vetélkedő – szelektív hulladékgyűjtés, a környezet és az állatok védelmével kapcsolatos bábelőadás megtekintése
- Téli időszakban madáretető készítése közösen a gyerekekkel, majd a madarak etetésének megszervezése
- Udvar szépítés, rendezés, virág ültetés, gondozás közösen a gyerekekkel
- Vadaspark látogatása, állatok etetése, gondozásuk megfigyelése

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Kulturáltan étkezik
- Helyesen használja az evőeszközöket
- Önállóan használja a vécét
- Önállóan és helyesen mos kezét, száját öblít
- Szükség szerint használja a zsebkendőt
- Helyesen, megfelelő sorrendben öltözködik, vetkőzik, ruháját helyrerakja
- Szívesen kezdeményez mozgásos játékokat, szívesen vesz részt benne
- Az egészségfejlesztés szempontjait, alapjait ismeri.
- Környezetét nem szennyezi, a szemetet a megfelelő kukába dobja

- a mezei, erdei és egyéb állatokat nem bántalmazza, szereti
- örül a szép növényeknek, virágoknak, aktívan részt vesz gondozásukban.

Célunk: az egészséges életmód, életvitel iránti igény megalapozása, a családi háttér hiányosságainak pótlása. Az egészséges életmódra nevelés az óvodáskorúaknál kiemelt jelentőségű. Elősegíti a kisgyermek növekedését, hozzájárul egészségének megőrzéséhez, segíti szükségleteinek kielégítését, megteremti a nevelési hatások érvényesülésének feltételeit. A környezeti tényezők segíthetik, vagy lassíthatják az örökölt adottságok kibontakozását. Ezért az óvoda szokásrendje, feltételrendszere, nevelési hatásai segítsék elő, hogy a gyermek egyéni fejlettségének megfelelően legyen képes a környezethez való alkalmazkodásra.

A fejlesztés tartalma:

A gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges környezet biztosítása

Az óvoda udvarára jellemző, hogy megtalálható füves, homokos felület egyaránt, valamint napos, árnyékos része is van. Fedett és szilárd burkolatú területet eddig még nem sikerült kialakítanunk, erre is nagy szükség lenne esős időben, hogy a gyermekek levegőzését megoldhassuk. A gyermekek edzését, mozgásigényük kielégítését fából készült mozgásfejlesztő tornaszerek és játékok biztosítják. A csoportszoba berendezésekor arra törekszünk, hogy minél nagyobb tér álljon rendelkezésre a mozgásos játéktevékenységek gyakorlásához. A tárgyak, használati eszközök állandó karbantartása nélkülözhetetlen a gyermek testi épségének megóvása és a baleset megelőzése érdekében. Az óvodapedagógus felügyelete, állandó jelenléte szükséges a tipikus gyermekbalesetek elkerülése érdekében.

Testápolás, személyi higiénia:

Célunk a gyermek egészségének védelme testük, ruházatuk gondozása, a gyermek tisztasági igényének kialakítása. A gyermekek eltérő szokású családi környezetből érkeznek óvodánkba. A csoportba járó gyermekek 80 %-a tartozik az etnikai kisebbséghez, ez meghatározza a gyermekek gondozásával kapcsolatos

feladatainkat. A beszoktatás ideje alatt a gyerekek megismerik az óvoda helyiségeit, a mosdó használatát, a testápolási szokások sorrendjét. A gyermekeknek ebben a tevékenységében állandóan segíthet az óvónő vagy a dajka. A gyermekek siettetése nélkül egyéni tempójuknak megfelelően végezhetik a gondozási műveleteket. Az etnikai kisebbséghez tartozó gyerekek egy része az óvodában ismerkedik meg a folyóvízes kézmosással, fogmosással.

Az ő esetükben nagyobb türelemre, segítségadásra van szükség, hogy a tisztálkodási szokások kialakulhassanak. A gyermek a WC használatában, a zsebkendő használatában, kézmosásban és vízivásban nincs korlátozva. A gyermek a családban kialakult szokásrendet és igényszintet hozza magával az óvodába, mely nemcsak a szociális helyzet függvénye. Ezért az óvoda dolgozói semmiért nem marasztalhatják el a gyermeket, hanem segítik, hogy a megfelelő higiéniai szokásai kialakulhassanak.

A kulturált étkezés, táplálkozás szokásainak kialakítása:

Célunk: a gyermek egészséges fejlődésének elősegítése. Óvodánkban az étkezések meghatározott időben történnek, a helyes életritmus kialakítása érdekében. A gyermeket nem kényszerítjük az étel elfogyasztására, de ösztönözzük őket az egészséges táplálkozásra, sok zöldség és gyümölcs fogyasztására, egészségük megőrzésére, a szervezet ellenálló képességének növelése érdekében. Módot kell teremtenünk, hogy a gyermek kiszolgálhassa önmagát, ösztönözzük ebben a tevékenységében. Fontos, hogy a gyermek segítséget kapjon az evőeszközök helyes használatát illetően az étkezési illemszabályok elsajátításában.

Öltözködés

Célunk: a gyermek egészségének védelme, a komfortérzet megtartásával. A szülőket igyekszünk meggyőzni a réteges öltözködés fontosságáról, évszaknak megfelelő csereruhát kérünk.

Pihenés, alvás

Célunk: a gyermek alapvető szükségletének kielégítése az egyéni alvásigény figyelembe vételével. A korábban ébredő gyerekeknek lehetőséget adunk a csendes tevékenykedésre, de tekintettel kell lenniük az alvó gyerekekre.

A gyermek egészségének védelme, edzettségének biztosítása

Célunk: az időjárás függvényében naponta kétszer tartózkodnak a gyermekek a szabadban (foglalkozás és uzsonna után).

A téli időben sétával, szánkózással adunk lehetőséget a légfürdőzésre. A nyári hónapokban csak az étkezések zajlanak a csoportszobában. Amikor nagy a hőség, csak délelőtt 11 óráig tartózkodunk a szabadban, védve a gyermekeket a nap károsító hatásaitól.

A szervezett testnevelési foglalkozásokon kívül 10-15 perces mozgásra adunk lehetőséget minden nap a csoportszobában vagy a csoportszoba teraszán. A kis- és nagytornák alkalmával nagy hangsúlyt fektetünk a láb- és gerinctornára, sokféle szabályjátékra, melynek során térben jól tájékozódnak, fejlődik csont- és izomrendszerük, mozgáskoordinációjuk. Biztosítjuk a jól szellőztetett csoportszobát. Nagy hangsúlyt fektetünk a környezet tisztaságára, fertőtlenítésére. Télen gondoskodunk a megfelelő páratartalomról. Mindezek fokozzák a szervezet védekezőképességét, a betegségek megelőzését. Az egészséges életmód, az egészség megőrzés szokásaihoz hozzájárulnak különböző rendezvényeink, mint például: Őszi napok keretében a gyümölcssaláta készítése, Gyermeknap rendezvényünkön az Ovi Olimpia szervezése, minden pénteken gyümölcsnap a heti összegyűlt gyümölcsök felhasználásával.

Az óvodapedagógus feladata:

- alakítson ki a gyermekekkel jó kapcsolatot motiválhatóságuk érdekében
- ismerje meg a gyermek egyéni tempóját, szokásait

-
- a gyermek gondozása érdekében működjön együtt a családdal
  - vegye igénybe az orvos és védőnő segítségét
  - szervezze meg a gyermekek egészséges fejlődését ellenőrző szűrővizsgálatokat,
  - különböző házi rendezvények szervezésében aktív, támogató részvétellel az egészséges életmód szokásainak további kialakítása, megismertetése és beépülése érdekében.

A fejlesztés várható eredményei az óvodáskor végére:

- tudnak önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodni, fogat mosni, WC-t önállóan használni
- köhögéskor, tüsszentéskor használják a zsebkendőt
- esztétikusan megterítenek, vigyáznak az asztal rendjére
- ismerik és betartják a kulturált étkezés szokásait, /szalvéta használat/
- szeressenek mozogni, sportolni
- ismerjék az egészséges táplálkozás alapjait – szeressék a zöldségeket, gyümölcsöket, tejtermékeket
- óvják környezetük tisztaságát, a növényeket és az állatokat
- vigyázzanak önmaguk és mások testi épségére!

III/2. A lelki, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Célunk: a társadalmi életben való részvételhez szükséges értékek, normák, szokások, szabályok kialakítása és interiorizációja.

1. Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartásának érzelmi vezéreltsége. A személyiségen belül az érzelmek dominálnak, ezért fontos, hogy a gyermeket az óvodában érzelmileg biztonságos, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül.

Mindezért szükséges, hogy

- a hozzánk érkező gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások ériék,
  - óvodánk alkalmazottai és a gyermek, a gyermekek, valamint az óvoda alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemzi,
  - az óvodai élet egészére jellemzően, az intézményünkben dolgozó pedagógusok, a pedagógiai munkát közvetlenül segítők egyszerre segítik a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, én tudatának alakulását, és teret engednek önkifejező törekvéseinek,
  - óvodánk annak elfogadására, megértésére neveli a gyermeket, hogy az emberek különböznek egymástól.
2. Gyakran, elhanyagoló nevelés következtében, a gyermekek a családokban szocializációs zavarokkal is küszködnek. Ezek a gyerekek visszahúzódóvá, gátlásossá vagy éppen támadóvá, nehezen kezelhetővé válnak. De a legjobban nevelő, harmonikus légkört biztosító családban sem tudja megélni a gyermek a kortárs kapcsolatok nyújtotta szocializációs viszonyokat. Ezért az óvodában a gyermek átélheti a közösségi élményt. Közben észrevétlenül készíteti a gyermeket együttműködésre, erkölcsi tulajdonságainak, mint (például: az együttérzés, segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség), és akaratának, (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), önérvényesítésre, a társakhoz való alkalmazkodásra. A társas és közösségi nevelés átszövi az óvodai nevelés egészét, teret adva a gyermeki önkifejezésnek. Egyéni fejlődési ütem figyelembe vételével, a képesség, tehetség, a szociokulturális háttér ismeretében a helyzetből való felzárkóztatás segítése állandó feladatunk. Óvodánk összes alkalmazottja ráhatást gyakorol a gyermek magatartásának alakulására, példamutató

megjelenésével, magatartásával, intelligens kommunikációjával. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében, és érdekében (SNI, BTMN, HH, HHH) szoros és együttműködő kapcsolatot ápolunk a megfelelő szakemberekkel (Például: óvodai szociális segítő, gyógypedagógus, gyermekpszichológus, családsegítő szakszolgálat, védőnő). A szakemberekkel közösen keressük a pozitív változásokhoz vezető utat, egyénre szabott fejlesztési tervvel és a szülő bevonásával.

3. Óvodánk a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitás tudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.
  - a) Séta, kirándulás alkalmával megmutatjuk óvodásainknak környezetünk szépségeit, értékeit,
  - b) Országunk jelképeivel ismertetjük a gyermekeket, Nemzeti ünnepeinkre való készülődés alkalmával (Március 15.)
  - c) A családhoz való kötődést (Kiemelten: Advent-karácsony időszakában) és az anya iránti szeretetet, tiszteletet, megbecsülést mélyítjük (Kiemelten: Nőnap, Anyák napja) alkalmával. Illetve az ünnepek nélküli időszakban is gyakran inspiráljuk a gyermekeket kis ajándék, rajz készítésére a család tagjainak.
  - d) Néphagyományaink ápolása, a népmesék, népdalok, népi mondókák és játékok, néptánc szeretetére nevelésben mutatkozik meg hatásosan, de hagyományteremtő módon Márton napozunk, farsangolunk, tojást festünk, locsolkodunk évről évre.

Fejlesztési tartalmak:

Az érzelmi nevelés és szocializáció feltételeinek megteremtése:

Már a beszoktatásnál arra törekszünk, hogy a gyermeket kedvező hatások érhék, derűs, családias légkör megteremtésén fáradozunk. Lehetőséget adunk arra, hogy a gyermek és a szülő együtt ismerkedjen az óvodával, kortársakkal, felnőttekkel, így könnyebben fogadja el a gyermek az új környezetet. A beszoktatás ideje alatt

játékosan gyakorolják a gyermekek a testápolás szokásait, figyelembe vesszük a gyermek egyéni képességeit, tempóját, személyes példát mutatunk. A nehezen beilleszkedő gyermeket mondókával, ölbeli játékokkal nyugtatjuk meg, a bátortalan gyermeket sok dicsérettel, bátorítással segítjük az előrelépésben. A derűs légkör alapozza meg a gyermek érzelmi kötődését az óvoda felnőtt dolgozóihoz.

Érzelmekre alapuló kapcsolatteremtés felnőtt-gyermek, gyermek-gyermek között:

A felnőttek vegyék körül a gyermeket feltétel nélküli szeretettel. Igyekezzenek megismerni a gyermeket. Az egyéni eltéréseket toleráló felnőtt magatartása modell a gyermek számára. A gyermekek érzékenyen reagálnak a felnőtt jelzéseire, hogy hogyan viszonyul érzelmileg egy-egy gyermekhez. A felnőttekkel, kortársakkal való kapcsolat során a gyermek különböző jelzésekkel találja magát szemben, ez alakítja a gyermek önmagáról kialakított képét. Megismeri önmagát, a társas élet szabályait és az elvárt viselkedésmódokat. Az óvónő és a gyermek közötti jó kapcsolat befolyásolja a gyermek közérzetét. A jó közérzet növeli a biztonságérzetet, nyitottá teszi a gyermeket társai felé. Az érzelmeken alapuló személyes kapcsolat lehet az alapja a szociális viselkedésminták átvételének, normák, szabályok elfogadásának, konfliktushelyzetek megoldásának. Fontos, hogy elegendő szabadságot biztosítsunk pontos határok megjelölésével. Elvárásait az óvónő röviden, a gyermek számára érthető módon fogalmazza meg, legyen következetes, a szabályok vonatkozzanak minden gyermekre. A gyermekek megérzik, a felnőtt mit tart helyesnek és mit nem. Azonosulnak azzal az értékrenddel, amit olyan személy közvetít felé, akihez ő közel áll. A gyermekek között jelentős különbség van attól függően, hogy milyen családból érkeznek. Ahhoz, hogy a gyermek a csoport tagjának érezze magát, tapasztalnia kell, hogy a csoportnak szüksége van rá. A kortárs kapcsolatok szerepe nagy hatású a szocializációra. El kell érünk, hogy a gyermekek figyeljenek egymásra, legyenek képesek beleélni magukat más gyermek helyzetébe. Segítsük az egymáshoz közeledő gyermekek barátságának alakulását. A csoportban a magányos gyermekeket közvetve be kell vinnünk a már kialakult játszócsoportba. Biztosítsunk minél több együttesen átélhető élményt, közös tevékenységet, mely formálja egymáshoz való viszonyukat. Így olyan erkölcsi tulajdonságokat erősítünk meg, mint a segítőkészség, együttérzés, önzetlenség.

A különbözőségek tiszteletére, elfogadására nevelés:

Csoportjainkban magas az etnikai kisebbséghez tartozó gyermek száma. A gyermekek nap mint nap szembetalálkoznak azzal a helyzettel, hogy nem vagyunk egyformák. Az óvodapedagógus minden mozdulata, megnyilvánulása azt kell, hogy tükrözze, hogy a csoportban minden gyermek egyenlő. Ilyen közösségben lehetőség van arra, hogy a gyermek empátiás készsége fejlődjön, így nevelhetünk a másság elfogadására, tiszteletben tartására.

Az óvodapedagógus feladata:

Az óvodapedagógus a gyermeki szabadság tiszteletben tartásával alakítsa ki a szocializáció szempontjából fontos szokásokat, magatartásmódokat és képességeket:

- az önérvényesítés, önmegvalósítás stratégiájának megtanulását
- kommunikációs készség fejlesztését
- konfliktuskezelési módszerek elsajátítását
- önkontroll alakulását
- elegendő szabadság biztosításával a közösségi élet szabályainak betartása felé irányítsa a gyermekeket
- nyugodt, derűs óvodai légkör megteremtésével adjon lehetőséget minél gyakoribb kontaktus felvételére felnőttel és gyermekkel
- természetes szituációkban gyakorolják felnőttel és gyermekkel kapcsolatos viselkedési szokásokat
- a különbözőséget elfogadására való nevelés közös élmények, tapasztalatok szerzése alapján történjen

A fejlődés várható eredményei óvodáskor végére:

- kialakul az én tudat, és a reális énkép
- képes kapcsolatot teremteni, együttműködni a felnőttekkel és a csoporttársakkal
- önállóan véleményt tud alkotni és véleményét megfelelően tudja kommunikálni
- elfogadja és tolerálja a másságot
- tisztelettudóan viselkedik a felnőttekkel és a gyermekekkel
- alkalmazkodik a szabályokhoz és betartja azokat, kialakul feladattudata

III/3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Célunk: a gyermek érdeklődésének, természetes kíváncsiságának felébresztése, az életkornak megfelelő képességek kialakítása, az iskolai tanuláshoz szükséges részképességek megalapozása.

Az óvodáskor szenzitív periódus, ebben az életkorban a gyermek többet tanul, mint később, egész életén keresztül. Megtanulja leképezni és feldolgozni az őt körülvevő világot, megtanul hatékonyan mozogni, észrevenni, megfigyelni, kérdezni, emlékezni. Megtanulja kifejezni magát, megtanul gondolkodni, akaratát érvényesíteni és lemondani, megtanulja a szokásrendszert és a kulturált viselkedési formákat, mindebben segítségére vagyunk.

Fejlesztési tartalmak: Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladatunk. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel – az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. Óvodánkban, az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítunk. (Pl.: kötetlen beszélgetések kezdeményezése játékidőben, séta vagy egy-egy téma feldolgozása alkalmával, kötött tevékenység keretében, önálló szereplésre buzdítások - verselés, mondókázás, történet, mese elmondása a csoport előtt).

A gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára – mint életkori sajátosságra - , valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építünk, és biztosítunk a gyermeknek változatos tevékenységeket, rendezvényeket, programokat, amelyekbe a szülőt is bevonjuk. Így további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti, társadalmi környezetről. Az új ingerek által bővíthet szókincse, fejlődik beszéd- és kifejezőkészsége, beszédértése.

Az értelmi nevelés további feladatai:

- a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása.
- Az óvodai nevelés során fokozzuk a kognitív képességek fejlődését, értelmi erőfeszítést kívánó új feladatokkal: az óvodai nevelés folyamatában elsősorban a megismerő tevékenységeket erősítjük, ehhez szükséges képességeket fejlesztjük (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás-alkotó képesség). Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezetet biztosítunk.
- A tapasztalatok minél többféle megismerő tevékenységet aktivizáljanak, minél több ismeretet szerezzenek egyéni fejlettségüknek megfelelő szinten. A gyermekekben kialakítjuk azt a képességet, hogy a környező világ dolgaiban ok-okozati összefüggéseket keressenek. Önálló gondolkodásra, problémamegoldásra úgy neveljük a gyermeket, ha lehetőséget adunk az önálló tapasztalatszerzésre. A megértés, a gondolkodás alapfeltétele, hogy a gyermek újonnan szerzett tapasztalatait, ismereteit összefüggésbe tudja hozni a régiekkel. Többszöri megfigyelés után tapasztalatait alkalmazni tudja.

Az óvodapedagógus feladata:

- nyújtson minél több lehetőséget, ismereteket a tapasztalatok szerzésére
- a gyermeket differenciált egyéni fejlesztésben részesítse
- a tevékenységek legyenek változatosak, serkentsék a gyermeket az összefüggések keresésére
- állítsa a gyermeket minél többféle problémahelyzet elé
- kognitív fejlesztésük a természetes megismerés és megtapasztalás útján történjen.

A fejlesztés várható eredményei az óvodáskor végére:

- törekedjen a végzett tevékenység összefüggéseinek a felfedezésére
- rendezzék problémafelismerő és megoldó képességekkel
- tudja figyelmét rövid ideig egy tevékenységre összpontosítani
- vegyen részt különböző tevékenységekben
- ismereteit tudja alkalmazni a gyakorlatban is
- iskolai tanuláshoz szükséges képességek megfelelő fejlettségével rendelkezzen.

Anyanyelvi és kommunikációs nevelés

Célunk: A gyermek olyan érthető és kifejező beszéddel rendelkezzen, amely elősegíti a kapcsolatteremtést, erősíti önbizalmát, segíti az iskolai tanulás megkezdését, a tanulási zavarok megelőzését. Az anyanyelvi nevelés komplex folyamat, amely a nevelési folyamat egészében jelen van, minden tevékenységet áthat. Az óvodáskorú gyermek a beszédet utánzás alapján tanulja. A beszéd és a gondolkodás fejlődése egymással szoros kölcsönhatásban van. A beszéd a környezettel való érintkezés eszköze. A biztonságot nyújtó légkörben a gyermek megnyílik, kialakul beszédkedve.

Fejlesztési tartalmak

A beszédfejlesztés leghatékonyabb eszköze az óvónő példamutató beszéde, egész megnyilvánulása hat a gyermekekre. Az óvónő alakítson olyan szeretetteljes kapcsolatot a gyermekkel, hogy szívesen kommunikáljon a felnőttekkel. A gyermek nemcsak a felnőttel, hanem társaival is beszélget, így formálódik beszédkultúrája, beszédértése. A beszédhelyzetekben szerzett tapasztalatai során átveszi a környezetéből a szórend, a ragok, a képzők, stb. használatát. Fontosnak tartjuk, hogy minden gyermek beszélhessen arról, ami őt foglalkoztatja, érdekli. Hétfői napokon rendszeresen beszélgetős napot tartunk. Ez élménybeszámoló a hétvégi eseményekről. Fontos, hogy minden gyermekre legyen idő, s akkor azt a pár percet csak neki szánjuk, meghallgatjuk élményeit, beszélgetünk vele.

Az anyanyelvi és kommunikációs képességfejlesztés eszközei: mondókák, versek, mesék, kommunikációs és dramatikus játékok, lehetőleg mozgással is kombinálva. A beszédhibákat tapintatosan, játékos tevékenység során korrigáljuk, helyes beszédmintát adva a gyermek számára: beszédszerv ügyesítő játékok, fúvási - és szívási játékok, helyes légzés, légző gyakorlatok, játékos hangutánzók segítségével.

Az óvodapedagógus feladata:

- az óvónő ismerje fel a beszédtechnikai hibákat, személyes példaadással, szabályközvetítéssel korrigálja azt, javítgatás elkerülésével
- súlyosabb esetekben logopédiai kezelést javasoljon a szülőknek
- beszélgetésre alkalmas, nyugodt légkör megteremtése

- ösztönözzé a gyermeket arra, hogy másokat meghallgasson
- a gyermek szókincsének bővítése
- beszédmegértés fejlesztése
- beszédtechnika fejlesztése
- beszédhibák megfelelő módszerekkel történő javítása

A fejlesztés várható eredményei óvodáskor végére:

- beszédük logikai összefüggéseket tartalmaz
- figyelmesen tudják végighallgatni társaikat
- helyesen használják a névmásokat, névutókat, igekötőket
- beszédüket érzelmeik által kiváltott természetes arcjáték kíséri
- tisztán ejtsenek minden beszédhangot
- gondolataikat megfelelő tempóban és hangsúllyal tudják kifejezni

IV. A nevelés keretei

IV/1. Játék

Célunk: A gyermek elemi, pszichikus szükségleteinek kielégítése.

A gyermek legfontosabb tevékenysége a játék, mely a gyermek és az óvodapedagógus által kezdeményezett. Óvodai értelemben véve a tanulás színterének tekinthető. A játék a megismerés eszköze. A gyermek játszás közben ismerkedik a külvilággal, a valóság tárgyaival, a környezetében élő személyekkel és a közöttük fennálló emberi kapcsolatokkal.

Szabad játék:

Maria Montessori úgy gondolja, a gyermek önmagától tudja, mit kell csinálnia és nekünk „csak” a megfelelő környezetet kell biztosítanunk neki, hogy kibontakozhasson. A szabad játék során, minden, ami használható, ami érdekes, a játék eszközévé válik, esetleg meg is változhatnak a játéktárgyak funkciói, a gyermek képzeletének megfelelően. A gyermekek a játékon keresztül sajátítják el, hogyan kell döntést hozni, szabályokat követni, figyelni a másokra vagy épp problémát megoldani.

A játéktevékenységek spontán ismeretszerzésre adnak lehetőséget, segítik a gyermeket abban, hogy a valóságot konkrétan, képszerűen és szemléletesen fogja fel, illetve ugyanígy adja vissza. Tehát a játék tájékozódó tevékenység, külvilágból és sajátos belső világból származó benyomásait a játéokban rendszerezi. Játék során a gyermek sokféle információt ad önmagáról, kellemes és kellemetlen élményeiről. A játék a valóság és képzelet közötti híd. A kisgyermeket a játékra belső feszültség készíteti, cselekvés hatására ez a feszültség csökken, ezért a tevékenységet újra ismétli. Óvodáskorban a játék a totális személyiségfejlesztés optimális feltételeit teremti meg. A játékot érzelmek kísérik, a gyermek társas kapcsolatai a játék során alakulnak ki. Viselkedési formákat tanul meg, értelmi és szociális képességei fejlődnek, fokozódik beszédkedve, a pszichikumot, a kreativitást fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenység.

A fejlesztés tartalma*A játék feltételeinek megteremtése*

A biztonságos, nyugodt légkör az egész óvodai életnek elengedhetetlen feltétele. Mivel a kisgyermek legfontosabb tevékenysége a játék, nevelésük során erre kell a legtöbb időt hagyni. Napirendünkben világosan különül el a szabad játékra szánt idő, mely mindenképpen túlsúlyban van a nap folyamán lévő kötött és kötelező (játékos fejlesztő) tevékenységekkel szemben. A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás felelősségét. A játék tartalmának gazdagítása érdekében élményszerző sétákra visszük a gyermekeket, az itt szerzett élmények tovább élnek a játéktevékenység során. A gyermek eldöntheti, hogy mit, hol és mivel játszik.

A csoportszobában ismerje meg a gyermek az állandó játszóhelyeket, de adjunk lehetőséget a játszóhely átrendezéséhez is. Elegendő hely biztosítása a különböző típusú játéktevékenységre az udvaron és a csoportszobában egyaránt fontos.

Az óvodapedagógus feladata:

- az elmélyült játék feltételeinek megteremtése
- elegendő hely és idő biztosítása
- a játékhoz szükséges eszközök, élmények biztosítása
- a gyermek játékának tiszteletben tartása
- szükség esetén játékötlek adása, bekapcsolódás a játékba
- tudatos jelenlét és indirekt irányítás

A fejlesztés várható eredményei az óvodáskor végére:

- kapcsolódjon be a közös játékba
- legyen kezdeményező
- tartsa be a megismert szabályokat
- fogadja el társai javaslatát
- legyen képes saját élményeinek eljátszására
- legyen képes csoportban való játékra
- vegyen részt szabályjátékokban, ügyességi játékokban.

IV/2. Munkajellegű tevékenység

Célunk: olyan tulajdonságok, készségek, képességek kialakítása, melyekkel a gyermekek képesek saját szükségleteiket kielégíteni a közösségben adódó feladatokat elvégezni. A személyiségfejlesztés egyik eszköze a munka és a munka jellegű tevékenység. Az óvodás olyan szeretne lenni, mint a felnőtt, ezért a felnőtt minden tevékenységét, mozdulatát, egész viselkedését utánozza. Örömmel azonosul a felnőtt mintával a szerepjátékban, barkácsolás közben és az összes lehetséges munkafajtában is. Az utánzás miatt rendkívül fontos a felnőtt mintaszerű viselkedése, pozitív viszonya a munkához. Munkavégzés során alakul kötelességtudatuk, felelősségtudatuk. A munka elsősorban közösségért végzett tevékenység, közben alakulnak ki a gyermekek közötti társas kapcsolatok. Fontos nevelési eszköz, mert elősegíti a gyermekben a munka játéktól eltérő jegyeit, fejleszti esztétikai alkotóképességüket. A munka jellegű tevékenység során olyan szokások, készségek alakulnak ki, melyek pozitívan befolyásolják a gyermek környezethez való viszonyát. A tevékenységek gyakorlása során fejlődnek a gyermek olyan képességei, melynek következtében képes kiszolgálni önmagát, majd eljut a közösség érdekében végzett munkáig.

Fejlesztési tartalmak:

A gyermekek minden olyan munkát elvégezhetnek, amihez kedvük van és testi épségük veszélyeztetése nélkül képesek azt megvalósítani. A gyermek önkéntességét, aktivitását tudatosan igyekezzünk felhasználni nevelési céljaink megvalósítása érdekében. A munka mindig önállóan választható feladat, a gyermekek a feladatukat mindig egyéni tempójuknak megfelelően végezhetik. Elsődleges feladat olyan munkalehetőség biztosítása, ami a gyermek számára elfogadható. A munkavégzés során biztosítsuk a teljes önállóságot. Váljon a csoport számára természetessé, hogy mindenki dolgozik, amikor szükséges. A munkavégzés rendszeres tevékenység legyen, mely beépül az óvodai mindennapokba. A munkafajták közül ki kell emelnünk az önkiszolgálást. A gyermekek magukkal kapcsolatban minden teendőt már kiscsoportos korban próbáljanak önállóan végezni. Hagyjuk, hogy a gyermekek saját képességeik szerint végezzék az önkiszolgálással kapcsolatos teendőket.

Önkiszolgálással kapcsolatos teendők: testápolás, öltözködés, étkezési szokások, környezetük rendben tartása.

A naposi munkát az önkiszolgálással kapcsolatos szokások kialakulása során vezetjük be. A naposi munka ne legyen kötelező, a másokért végzett tevékenység jelentsen örömet.

Alkalomszerű munkák az évszakokhoz, ünnepekhez kapcsolódó munkák pl.: kerti munka, udvarrendezés, ünnepi dekorációk készítése, stb. Az alkalomszerű megbízások mindig a gyermek fejlettségétől, önállóságától függenek. Az alkalomszerű munkák egy része időről időre ismétlődik, így nemcsak a feladattudatot fejlesztik, hanem az oly nehezen kialakuló időészlelést. A közösségi érzés alakulását az érzelmek, az empátia készség kibontakozását is segíti.

Az óvodapedagógus feladata:

- minden gyermeknek biztosítson lehetőséget az önálló munkavégzésre
- adjon lehetőséget a gyermeknek bármilyen őket érdeklő munkatevékenység elvégzéséhez, amely nem veszélyezteti a gyermek testi épségét
- arra törekedjen, hogy minden munkavégzés örömet jelentsen a gyermeknek
- a munkavégzéshez szükséges eszközök és segítségnyújtás biztosítása
- a munka értékének megbecsülése, a munkához való pozitív attitűd kialakítása

A fejlesztés várható eredményei az óvodáskor végére:

- törekedjen önállóságra, vállaljon önként is feladatot
- végezzen egyéni fejlettségi szintjének megfelelő feladatokat
- legyenek rendszeres feladatai
- ismerje fel a segítségadás lehetőségeit
- képes legyen a saját testi épségének megőrzésére a tevékenység során
- gondozza, óvja a környezetében élő növényeket, állatokat.

IV/3. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Célunk: a gyermek kíváncsiságára, megismerési vágyára, érzelmi beállítottságára, önkéntelen figyelmére építve, sokoldalú tevékenység közben, játékosan fejleszteni képességeit, készségeit. A tanulás irányítása során személyre szabott pozitív értékeléssel segíteni, ösztönözni a gyermeket. Az óvodában a tanulás egyrészt spontán, másrészt a nevelési célok érdekében sajátosan szervezett tevékenység, jelen van a gyermek minden mozdulatában, minden cselekvésében. A tanulási folyamat alapját az érzékelés-észlelés útján szerzett tapasztalat képezi. Tapasztalatokhoz változatos tevékenységeken keresztül jut el a gyermek. Tevékenység során különböző képességei fejlődnek: a cselekvés képességei, kognitív vagy megismerő képesség, a gondolkodás képességei. A képességek fejlesztése a megtervezhető tevékenységben hatékony. Tanulásnak tekinthető mindazoknak a jártasságoknak, készségeknek, képességeknek a kialakítása, melyek elősegítik az érzelmi és akarati tulajdonságok fejlődését. A játék és a tanulás nem választható el egymástól. Játék közben a gyermek problémahelyzetek elé kerül, azt megoldja. Kialakul szervező, kezdeményező, alkotóképessége, önállósága. Az utánzásos, spontán tanulási forma elsődleges óvodáskorban. Az óvónő által kezdeményezett és irányított tevékenységek játékidőben zajlanak és játékból indulnak ki. A játékos jellegű tanulás csak a korszak végére kezd differenciálódni a játéktól és a munkától.

Fejlesztési tartalmak:

A tanulási tevékenységet lehetőleg játékidőben szervezzük, akkor, amikor a gyermek kijátszotta magát. A gyermekek önként vehessenek részt a kezdeményezésben. A testnevelés foglalkozás kötött, a többi tevékenységet igyekezzünk kötetlen formában szervezni. Az óvónő eldöntheti, hogy egy-egy téma feldolgozása mikor eredményesebb, kötött vagy kötetlen szervezeti formában. Csoportjaink összetételéből következik, hogy a kötött szervezeti formáról sem mondhatunk le egészen, hisz vannak olyan gyerekek mindhárom csoportban, akik kellő motiváltság után sem érdeklődnek a tevékenység iránt. A nagycsoportosoknál gyakran alkalmazzuk a kötött formát, a szándékos figyelem, feladatattartás, önfegyelem fejlesztése érdekében. Ezek a magatartási formák fontosak a gyermek iskolába lépése előtt. Célunk a gyermek értelmi képességeit,

sokoldalú tevékenység közben fejleszteni a tanuláshoz való pozitív viszonyt kialakítani. A tevékenységek mikro csoportos és frontális keretek között történnek. A mikro csoportos foglalkozás lehetőséget ad a gyermek jobb megismerésére, képességeinek diagnosztizálására és egyéni ütemű fejlesztésére. A frontális foglalkozás alkalmat ad a nagycsoportosoknak az iskolai oktatás – tanóra – szervezeti kereteinek megtapasztalására. Az éves nevelési-tanulási tervben megfogalmazottakat heti terv szerint valósítjuk meg. A tanulási folyamatban kialakítjuk a szükséges munkafegyelmet, segítjük az önálló feladatvégzést, türelmes várakozásra szoktatjuk a gyerekeket. A gyerekeknek mind több lehetőséget adunk, hogy a valóságot, a jelenségeket élethelyzetben tevékenykedve fedezzék fel. Különös figyelemmel kísérjük, hogy az 5-7 évesek rendszeresen vegyenek részt a tanulási folyamatban, módszerünk a játékoság, a játékba integrált tanulás. Folyamatosan követjük a gyermekek – egyéni adottságait is figyelembe vevő – teljesítményeit. Minden gyermekről egyéni fejlődési lap, valamint félévente írásos értékelés készül, amiről a szülők is tájékoztatást kapnak.

Az óvodapedagógus feladata:

- értelmi képességek fejlesztése (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás)
- a gyermek megismerési vágyának, kíváncsiságának sokoldalú érdeklődésének kielégítése
- lehetőséget adni a gyermeknek a megismerésre, a felfedezésre, kutatásra
- sikerélményhez juttatni a gyermeket, hogy megélhesse a teljesítés örömeit
- a gyermek egyéni érdeklődésének megfelelő tevékenységek biztosítása
- a gyermek önállóságának, figyelmének, kitartásának, feladattudatának fejlesztése

A fejlesztés várható eredményei óvodáskor végére:

- alakuljon feladattudata, feladatait képes legyen önállóan megoldani
- fedezze fel az ok-okozati összefüggéseket
- legyen képes gondolatait mondatokba foglalni
- szándékos figyelmének tartóssága érje el a 10-15 percet

V. Az óvodai élet tevékenységi formái**V/1. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc**

Célunk: a gyerekek zene iránti érdeklődésének felkeltése. Az éneklés, zenélés tevékenységének megszerettetése, zenei ízlés formálása.

A zene hatása olyan emberformáló erő, amely kihat az egész személyiségre. A zene fogékonnyá teszi az embert a szép befogadására, formálja ízlését, emberi magatartását. Az óvodai zenei nevelés élményhez juttatja a gyermeket, felkelti zenei érdeklődését, esztétikai fogékonyságát. Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek és zenei kreativitásának alakításában. A zene a művészeti nevelés eszköze, a zenei élmény serkenti a gyermekek képi és irodalmi alkotások iránti esztétikai kíváncsiságát, alkotókedvét. Az óvodai zenei nevelés közös énekléssel, közös játék örömeinek felfedezésével, esztétikailag fogékonnyá teszi a gyermeket, fejleszti zenei képességüket: hallás, éneklési készség, ritmusérzék, zenei formaérzék, harmonikus mozgás.

Fejlesztési tartalmak:

A zenei nevelés már az óvodába lépéskor megkezdődik. A beszoktatás folyamatában ölbeli játékokat alkalmazunk a feszültség oldására, valamint altatókat, melyek közelebb hozzák a gyermeket az óvónőhöz. Később is átszövi az egész napot az énekelgetés, mondókázás. A zenei nevelést kötetlen formában szervezzük. A zenei képességfejlesztésnél figyelembe vesszük a gyermek egyéni fejlettségét. Felgyorsult, elidegenedő világunkban még nagyobb hangsúlyt kell fordítani a gyerekek érzelmi és művészeti nevelésére. Az óvodai zenei nevelés során egy-egy dalt, mondókát, énekes játékot sokszor ismételünk, gyakorlunk. Vigyázzunk azonban, hogy azonos típusú ingerek ne okozzanak telítődést, mert az a kíváncsiság és aktivitás mértékének csökkenéséhez vezet. Ezért a zenei nevelést tegyük változatossá. A gyereket rá kell ébreszteni saját zenei produkciójának örömeire. A befogadott, megtanult dalokat maguk is reprodukálják. A foglalkozás leghosszabb része a dalos játék, a gyermekjáték kell, hogy legyen. A sokszori ismétlés örömet ad, igazi élményt jelent. A zenei nevelés lehetőségeit az egész nap folyamán ki kell használnunk. Kezdeményezzünk énekes játékokat az udvaron és

a szabad időben is. A szerepcserés játékoknál lehetőleg minden gyermekre kerüljön sor. Ismerni kell a gyermek fejlettségi szintjét, s ehhez kell tervezni a dalanyagot és a fejlesztés területeit.

A zenei képességek fejlesztésének területei:

- éneklési készség, tiszta, artikulált éneklés
- zenei hallás fejlesztése: magas-mély hang megkülönböztetése
  - halk-hangos közötti különbség érzékeltetése
  - hangszínek felismerése
  - belső hallás fejlesztése
- ritmusérzék fejlesztése: egyenletes lüktetés
  - metrum érzékelése
  - lassú-gyors közötti különbség érzékeltetése
  - dalok, mondókák ritmusának érzékeltetése
- mozgáskultúra fejlesztése: egyszerű tánclépések
- hangszerek hangjának felismerése: gyermekhangszerek alkalmazása
- zenei alkotókészség, kreativitás fejlesztése
- zene hallgatására nevelés

A zenei anyag kiválasztásához ajánlott szakirodalom:

- Forrai Katalin: Ének az óvodában
- Kodály Zoltán: Kis emberek dalai
- Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában

A gyermekekhez közel álló kortárs zenei alkotások, megzenésített gyerekversek:
pl.: Gryllus-dalok, Karsai Gizella, Halász Judit

Az óvodapedagógus feladata:

- az óvónő ismerje a zenei képességfejlesztés területeit, hogy munkáját tudatosan tervezhesse
- teremtsen meg az énekléshez szükséges nyugodt légkört
- a nap folyamán biztosítson lehetőséget mondókázásra, éneklésre
- támaszkodjon a gyermek aktív részvételére
- a bátorítással gyermekeket ne kényszerítse éneklésre
- változatos módszerekkel keltse fel a gyermek érdeklődését

-
- a zenehallgatási anyag megválasztásánál szerepeljenek kortárs zenei alkotások is, valamint vegye figyelembe a nemzetiségi, etnikai kisebbségi nevelés esetében a gyermekek hovatartozását is

A fejlesztés várható eredményei az óvodáskor végére:

- énekeljen vissza dallamot
- különböztesse meg és érzékeltesse a halk-hangos, magas-mély, gyors-lassú fogalompárokat dallamban, ritmusban
- fejezze ki a dalritmust és az egyenletes lüktetést
- tudjon egyszerű táncos mozgásokat végezni
- törekedjen tiszta éneklésre
- ismerjen fel dallammotívum alapján hallott dalt, többféle zenei és zörejhangokat, ritmushangszereket.

V/2. Verselés, mesélés**Célunk:**

A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre.

A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese – képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat.

A mese éppúgy, mint a játék örömforrás a gyermek számára. A mese az, amire a kisgyermek kényszerítés nélkül figyelni tud. Ritmusa, képi ereje, folyamatossága, hangulata fogva tartja a képzelőerőt. A mese segíti a gyermeket a világ megismerésében, erkölcsi mondanivalója van. A mese élmény a gyermek számára, oldja szorongásait, fejlődik beleérző képessége, fantáziája, képzelete színesedik. Szórakozás, multság, egymásra hangolódás. A mesének üzenete van, mely a gyermek nyelvén szól. Igazán mély mondanivalót általában a mesék hordoznak. Elbeszélő alaphangjukat átszövik lírai és drámai elemek, melyek érzékeltetik a jó és rossz közötti különbséget. A mesei történesnek kiindulópontja valami megrázó elem: szeretet, harag, félelem, öröm, szomorúság. A népmesék mélylélektani igazságuk, tartalmi és formai jellemzőik, anyanyelvi nevelő hatásuk miatt az óvodai irodalmi nevelés eszközei. A mesék által a gyermekek képileg megformálják, kivetítik szorongásaikat, félelmeiket.

A fejlesztés tartalma:

Az óvodában a 3 – 7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi-, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

Az óvodapedagógusnak olyan irodalmi anyagot kell összeválogatnia, mely megfelel a gyermek érdeklődési körének, életkori sajátosságainak mind tartalmilag, mind formailag és terjedelmileg. A népi, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveket egyaránt megismertetjük a gyermekekkel.

Ajánlott irodalom: a magyar és világirodalom gyermekek számára készült alkotásai, Arany László, Illyés Gyula, Benedek Elek, Móra Ferenc, Csukás István,

Bálint Ágnes, Janikovszky Éva, Andersen, Grimm mesék, Levente Péter, Döbrentey Ildikó, stb.

Versek közül: Zelk Zoltán, Csanádi Imre, Weöres Sándor, Kányádi Sándor, Gazdag Erzsébet, Szalai Borbála, Mentovich Éva, K. László Szilvia, Tóth Anna, Pataki Edit, Tótarpád Ferenc, Szabó Lőrinc stb.

A roma gyerekeket megismertetjük a saját mondavilágukkal: Lakatos Menyhért, Bari Károly.

Naponta többször kezdeményezünk verset, mesét, mondókázást a gyermekek érdeklődésének, az adott szituációnak megfelelően. Egy-egy mesét hosszabb időn keresztül is hallgathatnak a gyerekek. Egy héten egy új mesét és több régi kedvencet mondunk a gyerekek kívánsága szerint. Nem véletlen, hogy a kedvenc mesék épp azok, amiket a gyermek gyakran hallott. Irodalmi nevelésről akkor beszélhetünk, ha a gyermek szereti a mesét, verset, kéri az újabb élményt és a befogadóból előadó válik. Dramatizálás, bábozás során a gyerekek újraélik a mesét, szabadon kifejezhetik magukat, nem köti őket a mese szövege. A gyerekek szabadon improvizálhatnak, meseélményeiket továbbjátszhatják. Bábozások segítségével gyakorolják a párbeszédet, a mesét, verseket évszaknak és aktualitásnak megfelelően válogatjuk. A néphagyományokat továbbvisszük a népmeséken, mondókákon, szólásokon, népi rigmusokon (kántálás, pásztorjáték, újévi jókívánságok, lány-és legénysúfolók, stb.), a népi tánc alapelemeinek elsajátításán keresztül. A mondókák fontosak a gyermekekkel kialakított meghitt kapcsolat ápolásához.

Vers- és meseanyag kiválasztásának szempontjai:

- *Mondókák:* népi mondókák, kiszámolók, hintáztatók, csiklandozók, lovagoltatók, altatók
- *Mesék:* állat-, tündér-, tréfás mesék, láncmesék, verses mesék, népmesék, műmesék
- *Versek:* népköltészeti alkotások, klasszikus és mai versek

Az óvodapedagógus feladatai:

- teremtsen meg a mesélés külső és belső feltételeit
- szívesen, átéléssel meséljen
- adjon lehetőséget dramatizálásra, bábozásra

-
- biztosítsa a gyermeki önkifejezés alternatív lehetőségeit
  - igényes irodalmi anyag kiválasztásával segítse elő a gyermek irodalmi fogékonyságának megalapozását
  - a gyermekkönyvek iránti vonzódásának kibontakoztatása
  - hívja fel a szülő figyelmét az élő mese fontosságára, a korlátlan tévézés, telefonozás, videózás ártalmaira
  - szervezzen báb- és színházlátogatásokat
  - a népmesékben használt régies kifejezéseket más szóval is egészítse ki, hogy a gyermek megértse azt.

A fejlesztés várható eredményei az óvodáskor végére:

- szívesen mondjon spontán módon mondókákat, verseket, meséket
- tudja a megismert szavak jelentését, megfelelően használja azokat
- nyelvhelyességi szabályoknak megfelelően fűzze mondatait
- jegyezze meg a mese legfontosabb elemeit, nevezze meg azokat
- vegyen részt dramatikus játékokban, közös műsorkészítésben
- szívesen, örömmel hallgasson mesét
- figyelmesen tudja végighallgatni óvónőjét, társait
- tudjon könyvben kép alapján tájékozódni, óvja a könyveket.

V/3. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka**Célunk:**

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül, ezért törekszünk a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.

A rajzolás, mintázás, festés, építés, képalakítás, kézimunka különböző fajtái fontos eszközei a gyermeki személyiség fejlesztésének, és önkifejezésének. A megfigyelés és ábrázolás által formálódnak a gyerekek képzeleti, gazdagodik élmény- és fantáziaviláguk. Az építő, ábrázoló tevékenység segíti a gyerekek téri, formai, színeképzeleinek kialakulását, a szépség iránti vonzódás alakulását. A gyerekek különböző anyagokkal, technikai alapelemekkel ismerkednek. A kisgyerek képzelete, fantáziája és emlékezete alapján rajzol, fest és mintáz. A gyermek ábrázoló tevékenysége során belső képét vetíti ki a világról.

Fejlesztési tartalmak:

A nap folyamán lehetőséget biztosítunk rajzolásra, festésre, gyurmázásra. Jól használhatók a vizuális tevékenységek során az ünnepi készülődések, ünnepi alkalmak, melyek közel állnak a gyermekhez. A csoportszobában állandó helyet biztosítunk az eszközöknek, olyan helyet alakítunk ki, ahol a játszó gyerekek nem zavarják a rajzolgató gyerekeket. Megtanítjuk a különböző eszközök biztonságos használatát. Már az óvodába lépéskor fontos, hogy a gyermekek játékosan ismerkedjenek a rajzolás, mintázás és kézimunka különböző technikai alapelemeivel, eljárásaival. Lehetőséget adunk a gyermeknek, hogy mindig olyan technikával dolgozhasson, amivel sikerélményhez jut, s ez újabb tevékenységre ösztönzi. A nagyobb gyerekek szívesen tevékenykednek, mintát adnak a kisebbeknek az ábrázoló tevékenységhez. Élményt biztosítunk, hisz a rajzoltatás, festés során a gyermek élményeit vetíti ki. Lehetőséget adunk érdeklődésüknek, élményüknek megfelelő téma választására. A szabad témaválasztás mellett nem zárjuk ki a felnőtt által felajánlott témákat sem, melyek megoldása könnyebben

megy, ha már többféle technikai ismerettel rendelkeznek a gyerekek. A plasztikai munkák közül a gyurmázást emeljük ki. Segítjük a gyermeket a környezetükben lévő tárgyak formáinak felismerésében. Az óvónő maga is közreműködik a tevékenységben, így szemlélteti a technikai eljárásokat, egyénre szabott ötleteket ad.

Az óvodapedagógus feladata:

- változatos eszközök biztosítása
- teremtsen alkalmat a közös alkotásra
- a különböző vizuális technikák és eszközök megismertetése és alkalmazása
- a gyermekmunkák értékelése pozitív legyen
- ismertesse meg a gyermeket a művészi értékű alkotással, reprodukciókkal
- hagyományos eszközöket természetben található anyagokkal bővítse (növények magjai, falevelek, termések, stb.)

A fejlesztés várható eredményei óvodáskor végére:

- élményeit képes vizuálisan megjeleníteni
- használja a képi kifejezés eszközeit, díszítsen önállóan tárgyakat
- emberábrázolásában részletező
- próbálkozzon mozgásábrázolással
- az ábrázolás technikáit készségszinten alkalmazza
- nevezze meg a színeket, azok sötét és világos árnyalatait
- megfigyelés, emlékezet, elképzelés alapján tudjon alkotni.

V/4. Mozgás

Célunk: a mozgásszint fejlesztése, a gyerekek természetes, harmonikus mozgásának, testi képességeinek fejlesztése. Az óvodába kerülő gyerekek szívesen mozognak. A mozgás a gyermek napi tevékenységében állandóan jelen van. Az egészséges életmód területén hozzájárul ahhoz, hogy a mozgás a gyermekek természetes igényévé váljon. Hozzájárul az értelmi nevelés megvalósításához, a különböző mozgások ismételtesével, felidézésével fejlődik a gyermek vizuális memóriája. A testrészek, téri irányok és különböző formák megismerésével fejlődik „Én” tudata. Mozgás közben fejlődik önuralma, akarata, egészséges versenyszelleme.

Szervezeti keretei: napirendünket úgy alakítjuk, hogy a gyerekek a lehető legtöbb időt mozgással tölthessék. Erre a csoportszobában és az udvaron is lehetőséget kell biztosítanunk. A csoportszobáink szűkösek, tornaterem nem áll rendelkezésünkre, de úgy szervezzük a napi tevékenységeket, hogy elegendő idő és hely jusson a mozgásra is. A folyosón is használjuk a tornaszereket, melyet a gyermekek felügyelet mellett használhatnak. Az udvaron sok lehetőség van mozgásos tevékenységre, mozgásfejlesztő játékok és eszközök használatára. Ezek az eszközök a nagymozgások fejlesztését, a kondíció és állóképesség fejlesztését szolgálják. Mozgásfejlesztésre a testnevelés foglalkozások és a mindennapos testnevelés szolgál, mely kötelező minden gyermek számára. Hetente egy kötelező foglalkozást szervezünk és naponta 10-15 perces testnevelést, melyen a játékosságot alkalmazzuk, hogy ez a rövid idő valódi felfrissülés legyen.

Fejlesztési tartalmak:

A különböző nehézségű feladatokat fokozatosan egyéni képességeiknek megfelelően sajátítsák el, erre megfelelő gyakorlási időt biztosítunk. A testnevelési foglalkozások anyaga atlétikai, torna, játékjellegű gyakorlatokból tevődik össze:

1. *Játékok:* szerep-, utánzó-, futó-, szabályjátékok
2. *Rendgyakorlatok:* egyenes testtartás, vonal és kör alakítása, fordulatok meghatározott irányba
3. *Gimnasztika:* szabad gyakorlatok: kartartások, nyakizom gyakorlatok, kar-, láb-, törzsmozgások, testhelyzetek

4. *Koncentrációs gyakorlatok:* kéziszer-gyakorlatok (babzsák, szalag, karika, labda, bot)
5. *Járások-futások:* természetes járás irányváltásokkal, speciális járások, járás-futás egyenes vonalban és irányváltásokkal, lassítás, gyorsítás, akadályok leküzdése, versenyfutás
6. *Szökdelések, ugrások:* helyben és haladva (páros lábra, váltott lábra), akadályokon át
7. *Dobások, labdás gyakorlatok:* labdafogások, labdagurítások, labdavezetések, labda fel-le dobások, célba dobás
8. *Támasz, függés és egyensúlygyakorlatok:* talajon, padon, zsámolyon, Greiswald-padon, vízszintes és függőleges irányban

Az óvodapedagógus feladata:

- biztosítson helyet, eszközt, időt a szabad mozgástevékenységre
- a testnevelés foglalkozások anyagának kiválasztásakor vegye figyelembe a csoport összetételét, a gyermek egyéni fejlettségét, terhelhetőségét
- tartsa szem előtt, hogy a testnevelés foglalkozások legértékesebb anyaga a játék
- testnevelés foglalkozások szervezésébe, a terem rendezésébe vonja be a gyerekeket is
- testnevelés foglalkozások szervezésekor fokozottan figyeljen a tipikus gyermekbalesetek elkerülésére

A fejlesztés várható eredménye óvodáskor végére:

- sajátítsa el a természetes mozgások elemeit
- ismerje a vezényszavakat, tudjon a hallottak szerint cselekedni
- tartsa és kövesse az adott szabályokat
- mozgás közben tudjon irányt változtatni
- legyen képes sor- és köralakításra
- egyensúlyozzon egy lábon, valamint különböző szereken
- tudjon labdát dobni, megfogni, gurítani, pattogatni
- alakuljon ki szabálytudata, versenyszelleme és kudarctűrő képessége.

V/5. A külső világ tevékeny megismerése**a) A természeti környezet megismerése**

Célunk: természeti, társadalmi környezet megismertetése, környezettudatos magatartásra nevelés. A környezettel való ismerkedés során a gyermek az őket közvetlenül körülvevő társadalmi és természeti környezetről olyan tapasztalatokat szereznek, amelyek az életkoruknak megfelelő biztonságos eligazodáshoz nélkülözhetetlen. Fejleszti megfigyelőképességüket, képzeletüket, gondolkodásukat, emlékezetüket. Megismeri közvetlen környezete tárgyi értékeit, így jobban kötődik lakóhelyéhez, ezen belül a szülőföldhöz. A környezet megismerése, a tapasztalatok, ismeretek feldolgozásával felkelti a gyermek kíváncsiságát, érdeklődését. Lehetőséget ad a minél több érzékszervvel való tapasztalásra. Tehát a gyermek miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismertetjük óvodásainkkal a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét. Ezáltal megtanulja becsülni a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, illetve megtanulja ezek szeretetét és védelmét.

Fejlesztési tartalmak:

A gyerekek rendelkezzenek környezetükből koruknak megfelelő ismeretekkel: az óvoda környezetéről, az ott dolgozó felnőttekről, azok munkájáról, a családról, a család szerepéről, a családtagok munkájáról. Szerezzenek tapasztalatokat az óvoda környezetében megfigyelhető foglalkozásokról, és ismerjenek meg régi, népi foglalkozásokat (Pl.: kosárfonás, agyagedény készítés, seprű kötés stb.) legyen tapasztalatuk ezen munkafolyamatokról. Tudják megnevezni testrészeit, azok funkcióit, gyakorolják azok tisztán tartását. Figyeljék meg az évszakok változását, azok különbségeit, és összefüggéseit a természeti és emberi környezetre való hatását. Figyeljék meg az évszakonkénti növény- és állatvilágot. Az évszakonként összegyűjtött kincseket helyezték el az élősarokban, készítsenek belőle játékokat, díszítsenek vele képet. Csoportosítsák az állatokat a szerint, hogy hol élnek. Hasonlítsák össze az általuk ismert állatokról szerzett ismereteket. Megfigyeléseiket lehetőleg természetes környezetben szerezzék. Séták,

kirándulások során gyakorolják a gyalogos közlekedést. Ismerjék a közlekedési eszközöket, teher- és személyszállító eszközöket, legyenek ismereteik a szárazföldi-, vízi-, légi közlekedési eszközökről. Biztosítsunk lehetőséget, hogy jelenségeket, állatokat, növényeket természetes környezetben figyelhessenek meg. Tudjanak különbséget tenni a napszakok és azok tevékenységi formái között. A gyermekek fejlesztése az adott témakör feldolgozásától függően mikro-csoportos, illetve frontális foglalkoztatási formában történik. A látottakat egymással megbeszéljük, ismereteinket rendszerezzük. Már óvodás korban meg kell kezdenünk a környezetvédő, természetszerető ember személyiségének kialakítását. Ebben az életkorban teremthetjük meg az érzelmi vonzódást a természet iránt. A környezet szeretetére, gondozására, a természet szeretetére való nevelésnek át kell hatnia az egész óvodai életet. Az önfeledt játék mellett észrevétlenül tanulják meg a gyerekek, hogyan óvják a természet tisztaságát, szépségét. Séták, kirándulások során felhívjuk a gyerekek figyelmét a környezet védelmére, arra neveljük őket, hogy ne szemeteljenek, óvják a növényeket, állatokat. Ne rongálják környezetük tárgyait. Segítsenek a környezetük rendben tartásában, évszakonkénti udvarrendezésben. A Föld napján hulladékgyűjtést, takarítást, növények gondozását végezzük az óvodában és környékén. Madarak-fák napján fa, illetve cserje ültetést is szoktunk szervezni, a madaraknak madáretetőt készítünk. Az állatok világnapján kisállattenyésztőket keresünk fel, és természeti környezetükben figyelhetik meg a gyerekek az állatok életmódját (etethetik, itathatják őket, részt vehetnek a gondozási feladatokban is). Ismerjék az *egészséges életmódhoz szükséges szokásokat*, és azok váljanak belső kényszerítővé, épüljenek be a mindennapos életritmusukba, ezen belül:

- egészséges táplálkozás,
- vitaminpótlás,
- évszaknak megfelelő öltözködés,
- a test tisztán tartása (rendszeres tisztálkodás, testápolás),
- megfelelő mennyiségű testmozgás.

Az óvodapedagógus feladata:

- a tapasztalatszerzés többféle formában történjék
- foglalkozási időn kívül is használják ki a tapasztalatszerzési lehetőségeket

- olyan témákat válasszon, amely közvetlen megfigyelésre, tapasztalatgyűjtésre ad lehetőséget
- törekedjen a környezettudatos magatartás kialakítására
- a kiemelt pedagógiai módszerként alkalmazza a természetes megismerési folyamatot.

A fejlesztés várható eredményei az óvodáskor végére:

- tudja személyi adatait (lakcím, név, szülők neve, foglalkozás, testvérek neve)
- nevezze meg saját testrészeit
- tudja az évszakok nevét, jellemzőit, a napok nevét, napszakokat
- nevezze meg a közlekedés eszközeit
- ismerje a színeket
- helyezze főbb csoportokba az élőlényeket (ember, növény, állat)
- soroljon foglalkozásokat és ahhoz tartozó tevékenységeket
- tudja kik a család tagjai

Hagyományos ünnepeink, rendezvényeink évszakonként, és az EFOP-3.1.5-16-2016-00001 A tanulói lemorzsolódással veszélyeztetett intézmények támogatása óvodai alprojekt által meghatározott, intézményi innovációt segítő rendezvények:

1. *Ősz:*
  - „Őszi napok” /hagyományteremtő/
  - 10. 04. – Állatok világnapja
  - Családi nap – szülői szemléletmód formálása /EFOP-3.1.5/
  - Márton nap /hagyományteremtő/
2. *Tél:* (téli hagyományok ápolása)
  - Mikulás
  - Adventi vásár
  - Karácsony
  - Farsang

-
3. *Tavaszi:* - Húsvét – Gyermekközösségi nap – Néphagyományok ápolása, közösségformálás /EFOP-3.1.5
- Anyák napja (április vége-május eleje)
  - Szakmai nap – óvodapedagógusok és tanítók között:partneri, szakmai kapcsolat erősítése, az óvoda-iskola átmenet megkönnyítése érdekében (április)/EFOP-3.1.5/
    - Madarak, fák napja 05.10.
    - Gyermeknap – Ovi Olimpia
    - Évzáró, Ballagás
    - „Ovi-Suli klubdelután” – Elsős tanító az elsőosztályosokkal, szülőkkel, iskolába készülő nagycsoport az óvodapedagógussal és szülőkkel, tapasztalatcsere, stressz oldás, az iskolától való félelem megelőzése /EFOP-3.1.5/

A születésnapokat, névnapokat csoporton belül minden alkalommal ünnepeljük.

b) Matematikai tapasztalatok

Célunk: a környező valóság formáinak, mennyiségi viszonyainak a megismerése tapasztalatok útján. A matematikai megismerő és problémamegoldó tevékenység élményt jelent a gyermek számára. A gyerekek vegyenek részt matematikai jellegű tevékenységekben, a környezetükben lévő halmazok elemeinek megszámlálásában, a téri, síkbeli viszonyok megítélésében, a geometriai tárgyak azonosításában. A matematikai nevelés meghatározó szerepet kap a gyerekek képességeinek fejlesztésében:

- *tapasztalás:* emlékezés, észlelés, megfigyelés
- *megértés:* azonosítás, megkülönböztetés, összefüggések felismerése
- *emlékezet:* vizuális, taktilis, audiovizuális, hallási emlékezet
- *konstruálás:* mennyiségek, formák előállítása
- *ítélőképesség:* igaz-hamis állítások megítélése

Fejlesztési tartalmak:

Az óvónő eldöntheti a matematikai nevelés tartalmából, mikor célszerű a matematikai összefüggéseket foglalkozásokon feldolgozni, vagy játékidőben szervezett tapasztalatokkal megismertetni. A tevékenységek közben a megismerő képességek /érzékelés, észlelés, megfigyelés, emlékezet, tapasztalás, megértés, problémalátás, problémamegoldás/ fejlesztése megoldható. Játék- és szabadidőben is létrejöhetnek olyan szituációk, melyek alkalmasak matematikai tartalmak közvetítésére.

A nagycsoportos gyermekeknél kötött foglalkozás szervezhető:

- tárgyak, személyek összehasonlítása valamilyen tulajdonság szerint, halmazalkotás
- tárgyak, halmazok szétválogatása megadott szempont szerint
- tárgyak, halmazok sorba rendezése
- mennyiségek összemérése tömeg, terület, űrtartalom szerint
- halmazok összemérése párosítással (több, kevesebb, ugyanannyi)
- tőszámnevek, sorszámszavak
- mérések különböző egységekkel (hosszúság, tömeg, űrtartalom stb.)
- tapasztalatok darabszám változásról
- geometriai tapasztalatok

-
- tevékenységek tükörrel
  - tájékozódás térben, síkban ábrázolt világban
  - irányok azonosítása, megkülönböztetése
  - reláció, térbeli viszonyok
  - műveletek 10-es számkörben

Az óvodapedagógus feladatai:

- olyan eszközök és tevékenységek biztosítása, amely felkelti a gyermekek érdeklődését
- a matematikai képességek fejlesztését játékosan kell megvalósítani
- fokozott figyelmet fordítson az 5-6-7 éves gyermekek, valamint a hátrányos helyzetű gyermekek foglalkozáson való részvételére

A fejlesztés várható eredményei az óvodáskor végére:

- hasonlítson össze mennyiségeket és használja a melléknév-fokozásokat (több, kevesebb, ugyanannyi, hosszabb, rövidebb, egyforma hosszú, stb.)
- alkosson megfelelő szöveget a mennyiségi viszonyokat ábrázoló képekről
- tudjon számolni és műveleteket végezni 10-es számkörben
- nevezze meg a téri irányokat (jobb-bal, előtt, mögött, alatt, fölött, mellett, között)

VI. A nevelés tervezése és időkeretei*Csoportösszetétel:* 3 óvodai csoport*Férőhelyek száma:* 75 fő*Az etnikai kisebbséghez tartozók aránya:* 93 %

Évente átlagosan a nevelőszülői családba kihelyezett gyermek száma változó.

Ebből az összetételből következik, hogy sok a hátrányos helyzetű gyermek. A rászoruló gyermekek részére kedvezményes étkezést biztosít az önkormányzat. Mivel a csoport 93 %-a az etnikai kisebbségből kerül ki, a velük való foglalkozás többletmunkát követel. Ezek a gyerekek szociális, értelmi, érzelmi fejlettségüket tekintve elmaradnak életkoruknak megfelelő fejlettségi szinttől. Velük differenciált foglalkozás keretében az MKM által engedélyezett program szerint foglalkozunk. Mivel a legtöbb időt és energiát erre a munkára fordítjuk, a csoport többi tagjainál a tehetséggondozásra kevesebb idő jut. A tanév elején elkészítjük az éves ütemtervünket, majd ezt felhasználva heti ütemtervek készülnek. Természetesen mind az éves, mind a heti ütemterv változhat annak megfelelően, hogy milyen váratlan események adódnak, amelyek aktualitásuknál fogva az óvónő beépíthet a nevelőmunkába. A tervezésnél nem az ismeretanyag mennyiségi növelésére törekszünk, hanem sokoldalú témafeldolgozásra, a gyermekek egyéni képességének egyéni ütemű fejlesztésére.

A fejlesztés módszere: az egyénre szabott differenciált fejlesztés. Az óvodapedagógus szabadon döntheti el, hogy a fejlesztést kötött vagy kötetlen foglalkozás keretein belül kívánja-e megvalósítani.

A fejlesztés kerete: komplex nevelési folyamat, mely a csoporton belül a gyermeki tevékenységre, önállóságra, sokoldalú tapasztalatszerzésre épül. A nevelési folyamatba illeszkedő tanulási folyamat, melynek részei: önálló és irányított tapasztalatszerzés, a kötött és kötetlen kezdeményezések és foglalkozások, párhuzamosan végezhető tevékenységrendszer.

VII. Az óvodai élet megszervezése és időkeretei

A gyermek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a heti rend szabályozza a megfelelő időtartamú párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységek rendjét. Ezek megvalósítása – növekvő időtartamú (5 – 35 perces) – csoportos foglalkozások tervezése, szervezése, kezdeményezés és szabadjáték keretében, - kötötten és kötetlenül – történik. A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek. Napirendünket rugalmasság jellemzi, fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, - építve a motiváció alapú pedagógia elveire, - szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét. A heti rendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki.

Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, bevonva a nevelői munkát közvetlenül segítők.

VII/1. Az óvoda csoportszerkezete

A csoportalakítás elvei: óvodánk három csoporttal működik, vegyes összetételű csoportokkal.

Az óvónők heti váltásban dolgoznak, így látják el munkaköri feladataikat.

VII/2. A napirend

A gyermekek napirendjét az étkezések közötti idő és a pihenés figyelembe vételével a kijelölt elvek alapján az óvónők tervezik meg.

A napirend kialakításának elvei:

- legyen rugalmas, vegye figyelembe a gyermekek óvoda előtti életútját és sajátosságait
- a gyermek biológiai szükségleteit
- a gyermekek fejlettségi szintjét
- segítse a bioritmus kialakulását és stabilizálódását
- adjon elegendő időt a különböző tevékenységek, főleg a játék gyakorlására

- biztosítsa a kapkodásmentes, nyugodt légkört
- teremtsen lehetőséget a gyermekek igényeinek megfelelően az egyéni segítségnyújtásra.

VII/3. A heti rend

A heti rend kialakítása a csoportban dolgozó óvónő önálló joga és felelőssége.

Kialakításának elvei:

- legyen rugalmas
- alkalmazkodjon a gyermek igényeihez
- legyen összhangban a csoportok között
- minden életkorban kötött a testnevelés foglalkozás, és a mindennapos testnevelés

VII./4. Az ünnepek, megemlékezések rendje, a hagyományok ápolásával kapcsolatos feladatok

Az intézményi megemlékezések, a nemzeti, az óvodai ünnepek megünneplésének időpontját az óvodai nevelési év rendjére vonatkozó óvodai munkaterv határozza meg.

Az éves munkatervben ki kell jelölni azt a pedagógust, aki az évi ünnepélyek, megemlékezések, hagyományápoló rendezvények megszervezéséért, lebonyolításáért szakmailag felelős (ünnepélyfelelős).

Az intézmény épületét a nemzeti ünnepek alakalmával kell fellobogózni.

Ünnepélyek, megemlékezések

Az ünnepek, ünnepélyek, megemlékezések igazodjanak a gyermekek életkori sajátosságaihoz. Az ünnepek jellegének megfelelően, alkalomhoz illő ruhában jelenjenek meg a gyermekek és felnőttek egyaránt.

Az óvodai élet hagyományos ünnepei, melyet valamennyi csoport megünnepel:

- Őszi napok nyilvános
- Családi nap nyilvános
- Márton nap csoporton belül
- Mikulás-nap: zárt ünnepély
- Karácsony: szülői igényeknek megfelelően változik
- Farsang: nyilvános ünnepély
- Húsvét: Gyermekközösségi nap, nyitott, az első osztállyal közös
- Partnerség építése szakmai nap – tanítókkal közösen
- Anyák napja: nyilvános, csoportonként
- Gyermeknap- Ovi Olimpia: nyilvános rendezvény
- Évzáró – Ballagás: nyilvános ünnepély
- Ovi- Suli klub az első osztállyal, szülőkkel, tanítóval közösen

Megünneplésüket az éves munkaterv tartalmazza.

Csoporton belül közös megemlékezés történik a gyermekek név- és születésnapjáról, valamint március 15-ről.

Egyéb rendezvények, a természetvédelemmel kapcsolatosan:

- Állatok világnapja: október 4.
- Madarak- és Fák napja: május 10.
- Föld napja: április 22.

Tanulmányi kirándulások, bábszínház látogatás szervezése a munkaterv szerint történik.

VIII. Az óvoda kapcsolatai***VIII/1. A családdal, a szülőkkel való kapcsolat***

Célunk: az óvodai nevelés a családi nevelés kiegészítője, így a szülőkkel közös a felelősségünk, a gyermek személyiségfejlődéséért.

Erősítjük óvodánk és a családok közötti kapcsolatokat, azáltal, hogy az együttműködés és intervenció során tanácsadói szerepet töltünk be, differenciáltan foglalkozunk a családok problémáival. A szülőkkel való partneri viszonyt mélyebb és új alapokra helyezve, próbáljuk a szülői szemléletmódot formálni. Arra törekszünk, hogy a szülők felelősségteljesebben, tudatosabban gondolják át gyermekük jövőjét, ezzel párhuzamosan támogatjuk a szülői reziliencia fejlődését.

A kapcsolattartás a következő elvek alapján működjön:

- a szülők világnézetének tiszteletben tartása
- a pedagógus emberi magatartása, szakmai felkészültsége példaértékű legyen
- a nevelésben a család szerepe elsődleges, az óvoda rá épít és kiegészíti azt
- az óvónő fogadja el, hogy a gyermek a szülőé még akkor is, ha a nevelésben hiányosságokat tapasztal
- éreztesse a szülővel segítő szándékát, addig, amíg a szülő azt igényli
- közös programok szervezésével segítse elő az óvoda és a család jó kapcsolatának kialakulását
- az óvónő tapintatosan nyilvánuljon meg a család szokás- és értékrendjét illetően
- a szülők legyenek tájékozottak a helyi nevelési programot illetően, annak bevalását kísérik figyelemmel, az SZM tagjai vegyenek ebben a munkában részt
- az óvodapedagógus a szülőt egyenrangú félként kezelje iskolai végzettségétől függetlenül

-
- minden gyermekkel és szülővel kapcsolatos ügyet bizalmasan, tapintatosan kezeljen a pedagógus

A szülők képviselőtét a szülői munkaközösség látja el, mely az SZMSZ-ben megfogalmazottak és a vezető irányításával vesz részt az óvodai életben.

A kapcsolattartás formái:

- napi beszélgetések
- családlátogatások
- szülői értekezletek
- közös programok szervezése
- nyílt napok
- a szülő bármikor betekinthez az óvoda életébe, ha nem zavarja jelenléte a csoport életét
- beszoktatás
- Családi nap – előadások, programok a szülőknek/szemléletmód formálás, reziliens gondolkodás, viselkedés támogatása /EFOP-3.1.5 óvodai alprojekt támogatásával/
- Hagyományőrző programok - partnerség építése, közösségformálás /EFOP-3.1.5 óvodai alprojekt támogatásával/

VIII/2. Kapcsolattartás az iskolával

- a nevelők szakmai napon meglátogatják a leendő elsőöket
- a gyermekek nyílt nap alkalmával ismerkednek az első osztályosok munkájával
- közös részvétel iskolai, óvodai rendezvényeken, ünnepélyeken
- **az alsós munkaközösség részt vesz a nagycsoportosok bemutató foglalkozásán** (minden évben más óvodapedagógus vezetésével), megismeri a leendő elsőosztályosok egyéni fejlődési naplóját, ki miben fejlődött óvodába lépése óta és ki szorul további felzárkóztatásra, korrekcióra.
- Ovi-Suli Klubdelutánon tapasztalatot cserél az iskolás az óvodással, az első osztályos anyuka az óvodás anyukájával, a tanítónő az óvodapedagógussal.

VIII/3. Kapcsolattartás a fenntartóval

Célunk: pozitív munkakapcsolat kialakítása, információáramlás, az együttműködés szellemében önkormányzatunk képviselőtestülete folyamatosan figyeli az óvodában folyó munkát, a képviselőtestület előtt évente beszámolunk az óvoda életéről, az ott folyó nevelő munkáról, az éves munkatervben leírtak szerint.

VIII/4. Kapcsolattartás a közművelődési intézményekkel

A kapcsolatok formái:

- gyermekműsorok
- könyvtárlátogatások
- közös programok

VIII/5. Kapcsolattartás az egészségügyi szervezetekkel

Célunk: a gyermek rendszeres egészségügyi vizsgálatának megszervezése orvos, védőnő, fogorvos látogatásai, szűrővizsgálatainak megszervezése és lebonyolítása.

Kapcsolattartás formái:

- évente orvosi vizsgálat
- havonta védőnői ellenőrzés
- tanköteles korú gyermekek részére iskola alkalmassági vizsgálat
- évente fogászati szűrés

VIII/6. Kapcsolattartás a szakszolgálattal

Célunk: a beilleszkedési, magatartási, tanulási nehézséggel küzdő gyermekek vizsgálatának megszervezése, illetve a tanulási képességek terén lemaradást mutató gyermekek vizsgálatának lebonyolítása érdekében a kapcsolattartás az alábbi intézményekkel:

- Egységes Pedagógiai Szakszolgáltató Központ intézményeivel
- Nevelési Tanácsadó segítségét kérjük a személyiség és részképesség zavarai esetén
- Az átlagtól eltérő sérült gyermeket a Szakértői és Rehabilitációs Bizottsághoz irányítjuk
- Az Egységes Pedagógiai Szolgáltató Központ által szervezett szakmai továbbképzéseken részt veszünk

VIII/7. Kapcsolattartás a Roma Nemzetiségi Önkormányzattal

Az óvoda éves beszámolóján a Roma Nemzetiségi Önkormányzat képviselői is részt vesznek. Ezen kívül nyílt rendezvényeinkre meghívást kapnak. Óvodásainkat Mikuláscsomaggal ajándékozzák meg.

VIII/8. Kapcsolattartás a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálattal

- a gyermekvédelmi felelős kapcsolatot tart a szolgálat munkatársaival
- az együttműködés a gyermekvédelem érdekében minden óvodapedagógus feladata
- a hátrányos, és halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek kiszűrése, a családoknak nyújtott segítségadás, illetve beilleszkedés megkönnyítése érdekében történik.

VIII./9. Kapcsolattartás külhoni magyar óvodákkal

Intézményünk törekszik külhoni magyar óvodákkal való szakmai kapcsolat kiépítésére, keressük a megfelelő csatornákat, virtuális teret, ahogy lehetőségeink ezt engedik. Sajnos a fenntartó önkormányzat a szlovákiai testvérvárosi kapcsolattal megszakította a kapcsolatot, ezért új kapcsolatok kiépítését szorgalmazzuk a jövőben.

IX. Gyermekvédelmi munka az óvodában

Óvodásaink eltérő szociokulturális környezetből kerülnek óvodánkba. Fontos feladatunk az egyéni sorsukkal való törődés. A társadalmi, gazdasági viszonyok változásával magasabb lett a mindennapi gondokkal, megélhetéssel küzdő családok száma. A munkanélküliség nőtt, ezzel együtt nő a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű családok száma is. A gyermekvédelem magába foglalja a szociális jellegű tevékenységek széles körét. Az óvodavezető és a gyermekvédelmi felelős feladata ellátni a szociális munka bizonyos részét: a családok közötti információáramlást, a segítő kapcsolatok felvételét.

Az óvodapedagógus lehetőségei a család segítésében: óvodánkban kiemelt fontosságú a gyermekvédelmi munka. A hátrányos, halmozottan hátrányos és veszélyeztetett helyzetű családok, gyermekek száma évről-évre emelkedik. A gyermekvédelmi felelős a gyermek- és ifjúságvédelem alapellátásához tartozó jelzőrendszer szerves része. Személyét az óvodavezető választja ki és bízta meg. A munkáját összehangolja és támaszkodik a területen dolgozó gyermekvédelmi felelősök, gyermekorvosok, védőnők véleményére, javaslataira és jelentéseire. A gyermekvédelmi felelős esetében nagyon fontos a kommunikációs, kontaktusteremtő képessége, az, hogy hogyan tudja elfogadtatni magát. Valamennyi óvodapedagógus feladatkörébe tartozik, a gyermekvédelmi munka, esetek feltárása, feltérképezése, családlátogatás, környezettanulmány, kapcsolattartás a családvédő, családsegítő szakszolgálatokkal (MESZEGYI). Mivel településünkön és az óvodánkba járó gyermekek között is egyre több a nevelőszülőkhöz kihelyezett állami gondozott gyermek, ezért fokozottan odafigyelünk rájuk is, nevelőszüleik megfelelő bánásmódban részesítik-e őket: szeretet, gondoskodás, gondozás, egészségügyi ellátás, rendszeres óvodába járatás, stb. Tehát odafigyelünk arra, hogy a gyermek ténylegesen megkapja azt az érzelmi biztonságot, törődést, erkölcsi megbecsülést, személyiségének védelmét, stb., amit egy család nyújthat számára. Mindez szükséges annak érdekében, hogy pszichésen, értelmileg és érzelmileg egy egészséges felnőtt személyiség alakuljon ki.

Az óvodai és iskolai szociális segítés tevékenységei döntően a köznevelési intézmények terepén valósulnak meg, ezért kulcsfontosságú a nevelési-oktatási intézmény pedagógusainak, munkatársainak és az óvodai és iskolai szociális segítő szakembereknek az együttműködése.

Az óvodavezető feladata, hogy segítse az intézményben a szociális segítő tevékenység megvalósítását.

A szociális segítő támogatja a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátását is, mivel része az észlelő- és jelzőrendszernek, így rá is vonatkozik a jelzési kötelezettség

A miniszteri rendelet előírásai szerint: „Ha a köznevelési intézmény foglalkoztat gyermek- és ifjúságvédelmi felelőst, az intézményt érintő gyermekvédelmi feladatokat az óvodai és iskolai szociális segítő a gyermek- és ifjúságvédelmi felelőssel együttműködésben látja el.” NM-rendelet 25. § (3) bek.

A gyermek- és ifjúságvédelmi felelős a szociális segítővel együttműködve látja el az alábbi feladatokat:

- a veszélyeztetett gyermekek kiszűrése, a veszélyeztető okok feltárása, a szükséges intézkedések kezdeményezése;
- a veszélyeztetett gyermekek folyamatos figyelemmel kísérése, a szükséges szolgáltatásokhoz, ellátásokhoz való hozzáférés elősegítése;
- a hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek intézményes ellátásának, az óvoda valamennyi szolgáltatásához való hozzáféréseinek figyelemmel kísérése (ügyelet, étkezés stb.);
- a gyermekek óvodába járási kötelezettségének teljesítését akadályozó tényezők feltárása;
- pszichológiai, gyermeknevelési, egészségügyi, mentálhigiénés tanácsadás megszervezése, a szolgáltatások igénybevételének kezdeményezése;
- segítségnyújtás a rendszeres óvodába járási kötelezettség teljesítésének elősegítése érdekében;
- indokolt esetben családlátogatás;
- prevenció, tematikus foglalkozások szervezése (konfliktuskezelés, egészségmegőrzés, meseterápia stb.).
- a speciális szükségletű gyermekek kiszűrése

-
- az óvodapedagógussal közösen a család életvitelének, szükségleteinek feltárása
  - magatartási problémák okainak feltárása és kezelése
  - fokozott figyelem az állami gondozott gyerekekre

Családgondozói feladatunk:

- segítségnyújtás a hátrányok enyhítésére
- a tapintatos, egyéni, személyes kapcsolattartás, egyéni bánásmód alapvető nevelési módszerünk
- törekszünk a szülőkkel való közvetlen viszony kialakítására
- a gyermekre való fokozott odafigyelés teszi lehetővé, hogy időben felfedezzük a személyiség fejlődési problémáit /nehezen nevelhetőség, testi-szellemi elmaradás/
- a családlátogatások alkalmával az óvónő megismeri a családot és körülményeit
- személyiségnaplót vezet a gyermek fejlődéséről, ha szükséges, szakember segítségét kéri (logopédus, fejlesztő pedagógus).

X. Az intézmény speciális feladatai***X/1. Roma nemzetiséghez tartozó gyermekek integrált nevelése***

Óvodánkban a roma gyerekek aránya 93 %. Nevelő munkánk során figyelembe vesszük a nemzeti etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelveit.

Célunk:

- segítsük a gyermeket szociális beilleszkedése során
- kompenzáljuk a családi nevelés hiányosságait
- megőrizzük a cigány kisebbségi kultúra értékeit, a cigány identitást

Az etnikai kisebbséghez tartozó gyerekek többnyire ingerszegény környezetből érkeznek óvodába. Hátrányosságuk, vagy veszélyeztetettségüknél fogva fejlődésük nehezebb ütemben halad. Ezért a csoportos foglalkozásokon lemaradnak, társaikkal együtt haladni nem tudnak. Az otthoni nevelés hiányosságai miatt szinte minden nevelési területen az alapoktól kell elkezdni a velük való foglalkozást. A gondozási feladatokra fordított idő a legtöbb, mert a gyerekek eltérő szokásrendszerrel, más kultúrával jönnek óvodába. El kell fogadtatnunk a csoport többi tagjával a gyerekek másságát, elő kell segítenünk minél zökkenő mentesebb beilleszkedésüket. Nehéz velük elfogadtatni a közösségi élet szabályait, s hogy ők is a közösséghez tartoznak, hisz helyzetüknél fogva sokkal zárkózottabbak, sérülékenyebbek. Általában nincsenek kirívó esetek a beszoktatást illetően, a csoport tagjai elfogadják őket, nem rekesztik ki a közös tevékenységből. Az óvoda dolgozói is szeretettel veszik körül őket, s ha a felnőtt ilyen példát mutat, a gyerekek is utánozzák ezt. A velük való sok munkáért kárpótolnak is bennünket, hisz hálásak minden jó szóért, simogatásért, törődésért, hisz odahaza sokan érzelmileg is elhanyagoltak. Minden évben kiemelt feladatunk a gyerekek iskolára való előkészítése. A velük való foglalkozás egyéni vagy mikro-csoportos keretek között valósulhat meg /3-4 fővel/. Érzelmi, értelmi, szociális fejlettségüket tekintve általában egy-két évvel elmaradnak az életkoruknak megfelelő fejlettségi szinttől. Manuális készségük fejletlen, számfogalmuk kialakulatlan, sok a beszédhibás gyermek közöttük, szókincsük szegényes. Szeretik a zenét, táncot, de ritmusérzékük nehezen fejleszthető, pl.

ritmusvisszhangot pontatlanul, sok hibával adnak vissza. El kell érünk, hogy a gyerekek megfelelő emocionális, beleérző képességgel rendelkezzenek, mert otthon ez a példa sincs meg előttük. Fontos, hogy a gyerekek szülei megértsék az óvodai nevelés fontosságát. Az igazolatlanul mulasztottakkal szemben, - ha a gyermek tanköteles korú -, megteesszük a kellő intézkedést. Itt kell megemlítenünk a gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos munkát. Első és kiemelt feladatunk a prevenció. A gyermek személyiségének megismerése a legfontosabb feladatunk. Ha ebben zavart, vagy változást tapasztalunk, fokozott odafigyelés szükséges, és a kellő intézkedéseket meg kell tennünk. Ebből következik, hogy a gyermek családi és életkörülményeit ismernünk kell, hogy az ilyen zavarok kiszűrhetők legyenek. A családok többsége 5-6 gyermeket nevel, és többnyire segélyekből és családi pótlékból él. Nagy segítséget nyújt a családoknak, hogy minden három évest fel tudunk venni óvodánkba, az óvodabővítésnek köszönhetően.

Sajátos fejlesztési program a roma gyermekek integrált óvodai neveléséhez

Célja:

- a tehetséges roma gyermekek támogatása, az esélyegyenlőség megteremtése
- a hátrányos helyzetű, nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló gyermekek egyéni, differenciált fejlesztése, felkészítése az iskolai beilleszkedésre és a sikeres előmenetelre
- a roma kultúra és hagyományok ápolása

Feladataink:

- a gyermekek fejlődését hátráltató, károsító tényezők csökkentése
- másságot elfogadni tudó óvodai légkör biztosítása
- a gyermekek identitástudatának kialakítása, fejlesztése
- a gyermekek differenciált egyéni fejlesztése, különös tekintettel a tanulási részképességek fejlesztésére

Sajátosságok, melyet a roma gyermekek nevelésénél figyelembe kell venni

Erre az etnikumra jellemzőek azok a többségtől eltérő vonások, melyeket figyelembe kell venni a gyermekek nevelésében, a szülőkkel való együttműködésben:

- Más az időszemléletük, ezért gyakran elkésnek az óvodából, iskolából
- A belső feszültséget természetes módon vezetik le, ezért hangosabbak, hirtelenebbek megnyilvánulásaikban
- Más az életvitelük, számukra mi túl racionálisan gondolkodunk, gazdálkodunk
- Belső szabályozás szerint szeretnének élni, nehezen fogadják el a külső szabályokat, korlátozásokat. Gyermekeik nevelésére is ez a jellemző: a gyermek vágyait kevesebb fékezéssel elégítik ki.
- Más a logikájuk, élénk a fantáziájuk
- Valóság sokszor még a felnőtteknél is összemosódik, ezért gyakran valótlannak tűnik beszédük
- A családban domináns a szoros együttlét
- Akkor is összehúzódnak, ha a lakáskörülményei megengednék számukra a kényelmesebb életkörülményeket. Gyermekeik az óvodában is igénylik az összebújást, a testközelséget.
- Eredeti belső érzékenység jellemző rájuk, gyanakvás a zárt körökön kívül élőkkal szemben
- Erősebbek a genetikai meghatározások

A fejlesztés területei:

- finommozgások, grafomotoros képességek
- testséma, testkép, reális énkép kialakítása
- tájékozódás síkban, térben
- beszédfejlesztés, hangképzés, hangsúly, szókincsbővítés
- számfogalom, számolás
- kategorizálás, fogalmi gondolkodás
- figyelem, koncentráció, emlékezet fejlesztése

A roma kultúra ápolása

A roma kultúra ápolásánál ugyanazok az elvek érvényesülnek mint a magyar népi kultúra ápolásánál. Nem különül el a nevelés egészétől, hanem része annak. A roma kultúra nemcsak a táncot és a zenét jelenti, hanem a roma létformát, gondolkodásukat, világszemléletüket, irodalmukat, amely magába foglalja a verset, mesét, mondát, festészetet. Úgy ápoljuk ezt a kultúrát, ha tevékenység során építünk ezekre az elemekre, figyelembe vesszük a 3-6 éves gyermek életkori sajátosságait.

Irodalmi nevelés: az irodalmi nevelés anyagának kiválasztásakor roma írók, költők műveiből válogatunk: Lakatos Menyhért, Bari Károly. Olyan anyag kerülhet kiválasztásra, mely a gyermek számára érthető, feldolgozható, hisz a roma mesék gyakran épülnek olyan témára, mely félelmet, szorongást válthat ki a gyermekből.

Zenei nevelés: a roma családokról köztudott, hogy zenekedvelők, a zene, a tánc, hozzátartozik mindennapjaikhoz. Alkalmat adunk, hogy zenei képességük kibontakozhasson, ritmusérzékük fejlődhessen, mozgásuk harmonikusabbá válhasson. Foglalkozások alkalmával egyéni szerepeltetéssel sikerélményhez juttatjuk őket.

Vizuális nevelés: a roma gyermekek nagyon kedvelik a manuális tevékenységek közül a rajzolást, színezést, festést, gyurmázást, az élénk színek használatát (a tarka-barka, rikító színek öltözködésükre is jellemzők). Olyan eszközöket biztosítunk, melyek motiválják a gyermeket a manuális tevékenységre. Munkáikat kiállítjuk, rajzversenyeken is részt vesznek.

X./2. Inkluzív Nevelés

A Gyermek jogairól szóló, New Yorkban 1989. november 20-án kelt Egyezménynek, melyet a Magyar Köztársaság az **1991. évi LXIV. törvénnyel** hirdetett ki, a 3. Cikk 1. pontjában foglaltak szerint a „szociális védelem és magánintézményei, a bíróságok, a közigazgatási hatóságok és a törvényhozó szervek minden, a gyermeket érintő döntésükben a gyermek mindenekfelett álló érdekét veszik figyelembe elsősorban”.

1993. évi LXXIX. törvény

Megfogalmazza a hátrányos megkülönböztetés tilalmát. Minden gyermeknek joga, hogy képességeinek, érdeklődésének, adottságainak megfelelő nevelésben és oktatásban részesüljön.

A pedagógus jogai és kötelességei

19. § (7) „A pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek, tanulók nevelése, tanítása. Ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy b) nevelő és oktató tevékenysége során **figyelembe vegye a gyermek, tanuló egyéni képességét, tehetségét, fejlődésének ütemét, szociokulturális helyzetét és fejlettségét, sajátos nevelési igényét**, segítse a gyermek, tanuló képességének, tehetségének kibontakozását, illetve bármilyen oknál fogva hátrányos helyzetben lévő gyermek, tanuló felzárkózását tanulótársaihoz,”

Kiknek az érdekeit védi

Kiknek az érdekeit védi?

1. hátrányos helyzetűek

121.§ 14.

hátrányos helyzetű =HH gyermek, tanuló: az, akit családi körülményei, szociális helyzete miatt a **gyermekvédelmi kedvezményre** való jogosultságát a **jegyző megállapította**

halmozottan hátrányos helyzetű =HHH

szülő tanulmányait legfeljebb az iskola nyolcadik évfolyamán fejezte be, vagy akit tartós nevelésbe vettek

Kt. 66. § (2) Az iskolai körzeteket úgy kell kialakítani, hogy a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya 15 %-nál nagyobb mértékben ne térjen el a szomszédos körzetekben.

A Sajátos Nevelési Igény definíciója:

A 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről értelmezése szerint:

„Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.”

- a. testi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, autista, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének tartós és súlyos rendellenességével küzd,
- b. a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének súlyos rendellenességével küzd (pl. dyslexia, dysgraphia, dyscalculia, mutizmus, kóros hyperkinetikus vagy kóros aktivitászavar)

SNI szempont megjelenése a közoktatási törvényben:

- c. **8/A. § (2)** „Az iskolában a nevelő-oktató munka a **pedagógiai program** alapján folyik. A pedagógiai program magában foglalja a **nevelési programot** és a **helyi tantervet**, továbbá a szakképzésben részt vevő iskolákban a **szakmai programot**.”
- d. **8/B. § (3)** A sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók nevelését biztosító óvoda, valamint nevelését és oktatását végző iskola a 8. § (2)-(9) bekezdésében és a 8/A. § (1)-(4) bekezdésében foglaltakat azzal az eltéréssel alkalmazza, hogy az óvodai nevelési program, illetve az iskolai helyi tanterv elkészítésénél figyelembe veszi a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvét, illetve a **Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelvét is**. A Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvében, illetve a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelvében meghatározottak szerint **a siket gyermek óvodai nevelése, iskolai nevelése és oktatása jelynyelven is folyhat.**

Ellenőrzés-értékelés

- Az értékelés alapja a **tanuló önmagához mért fejlődése**;
- Folyamatos, differenciált, **személyre szóló**, figyelembe veszi a tanuló sérülésspecifikumait, egyéni képességeit, önmagához mért fejlődését;
- Előremutató, célja a fejlesztés, az egyéni segítségnyújtás;
- Képet ad a tantárgyi ismeretek elsajátításának szintjéről, a készségek és kompetenciák fejlődéséről;
- Szempontjai között szerepet kap a tanuló tanuláshoz való viszonya, érdeklődése, feladattudata, szorgalma, együttműködése, önállósága a feladatmegoldásban;
- Hozzájárul a tanuló önismeretének fejlődéséhez, az önelfogadáshoz.

Pedagógiai szakszolgálatok

➤ Logopédiai ellátás:

Megvalósulása

Egységes pedagógiai szakszolgálat keretében

Tevékenysége intézményünkben:

- Szűrés
- A beavatkozást igénylő gyermekek/tanulók logopédiai vizsgálata
- További vizsgálatok megszervezése
- Logopédiai vizsgálati vélemény készítése
- A vizsgálati eredmények alapján a gyermek logopédiai ellátásának megtervezése (egyéni fejlesztési terv készítése)
- Rendszeres fejlesztés
- A beavatkozási hipotézis helyességének és hatékonyságának vizsgálata
- A gyermek egész személyiségének pozitív befolyásolása
- A fejlesztő beavatkozás dokumentálása
- Kapcsolattartás szülőkkel, pedagógusokkal ill. a gyermeket kezelő más szakemberekkel

Nevelési Tanácsadó feladata:

- **Beilleszkedési Tanulási és Magatartási** nehézségekkel küzdő gyermekek problémáinak feltárása pszichológiai diagnosztizálás, tanácsadás, lélektani háttérű családgondozás
- pedagógiai diagnosztizálás
- pedagógiai korrekció, fejlesztő célú foglalkoztatás
- az óvoda és szülő megkeresésére: szűrések, szintfelmérő és iskolaérettségi vizsgálatok
- tanácsadás, támogatás
- felülvizsgálati kötelezettség, folyamatos figyelemmel kísérés
- kapcsolattartás óvodákkal, iskolákkal, gyermekvédelmi intézményekkel, családsegítő központtal, gyermek-ideggondozóval...

Kizárólagos jogosultsága van a sajátos nevelési igény megállapítására, komplex - orvosi, pedagógiai, gyógypedagógiai, pszichológiai- vizsgálat alapján.

Tevékenysége óvodánkban:

- fogyatékoság szűrése
- vizsgálata alapján javaslatot tesz a gyermek/tanuló különleges gondozás keretében történő ellátására
- az ellátás módjára, formájára és helyére
- az ellátáshoz kapcsolódó pedagógiai szakszolgálatra
- vizsgálja a különleges gondozás ellátásához szükséges feltételek meglétét
- rendszeres nyomon követés, felülvizsgálat
- **A komplex vizsgálat eredményeire alapozottan szakértői véleményt készít.**

Nevelési Tanácsadó Szakértői Bizottság 4/2010. (I. 19.) OKM rendelet a pedagógiai szakszolgálatokról

Szakértői Bizottság	Nevelési Tanácsadó
Sajátos nevelési igény: fogyatékoságok, zavarok (testi, érzékszervi, értelmi, beszéd, diszes) diagnózisa	Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség, tehetséggondozás
Speciális iskolát jelöl ki, vagy integrált nevelést javasol rehabilitációs ellátással (gyógypedagógiai kompetencia), korai fejlesztést javasol	Többségi iskolában fejlesztést javasol (fejlesztőpedagógus)
Vizsgál, javasol, figyelemmel kísér, felülvizsgál, ellenőriz	Fejlesztést és terápiát is biztosít
SNI esetén kedvezményeket javasolhat: mentesítés osztályozás alól, többletidő, segédeszközök	BTM esetén kedvezményeket javasolhat: mentesítés osztályozás alól, többletidő, segédeszközök
BTM diagnózisával a Nevtanhoz küld	SNI gyanúja esetén SZB-hoz küld
Magasabb összegű családi pótlék és a GYES meghosszabbításához szükséges igazolások	Nincs ilyen jogosítványa

SNI	BTM	TGY
Ellátás:	Ellátás:	Ellátás:
Ellátás: Integrált nevelés célú Rehabilitációs foglalkoztatás- gyógypedagógus kompetenciája	Ellátás: Fejlesztő felzárkóztató foglalkoztatás (52.§ (7) órakeret terhére) fejlesztőpedagógus/gyógypedagógus	Ellátás: Korrepetálás, differentiált segítségadás, hátrány- kompenzáció
Megszervezéséért az intézmény vezetője felelős		
• NT ellenőrzi		
Kedvezmények:	Kedvezmények:	Kedvezmények: -

• SNI-normatíva		
Kötelező felülvizsgálat: SZB: 12 éves korig 2, majd 3 évente	Kötelező felülvizsgálat: Nev.tan: először 2, majd 3 évente	Nem kontrollköteles
2 főnek számít: beszéd-, enyhe értelmi fogy., a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének tartós és súlyos rendellenessége miatt sajátos nevelési igényű vagy BTM, felzárkóztató oktatásban részt vevő 3 főnek számít: testi, érzékszervi, közép súlyos értelmi fogyatékos, autista, halmozottan fogyatékos		

A Szakértői vélemény

4/2010. (I. 19.) OKM rendelet a pedagógiai szakszolgálatokról 14. §

- Személyes adatok - a gyermek/tanuló ill. a szülők adatai
- Ki kérte és miért a vizsgálatot - indok a pedagógiai jellemzésből
- Anamnézis, orvosi diagnózis
- Vizsgálat leírása (mit, mivel)
- Összegzés, a fogyatékoság megállapítása, vagy kizárása, az azt alátámasztó tények
- Diagnózis (BNO)
- Tankötelezettség teljesítésének módja: szegregált, integrált formában vagy magántanulóként. (Magántanuló esetében a heti foglalkoztatás ideje, a felkészüléshez szükséges szakemberek)
- Javaslatok
- - Sajátos követelmények, korrekciós javaslatok
  - Rehabilitációs, rehabilitációs foglalkozásra vonatkozó javaslat területek, szakemberek és végzettségük.
- Kijelölt nevelési/oktatási intézmény, osztály/tagozat
- Felülvizsgálati eljárás lehetősége, ideje
- Vizsgálók
- Kik kapják - jogi, etikai szempontok

Gyakori BNO kódok:

- BNO F 70.0 - Enyhén ért.fogy.
- BNO F 71.0 - Közép súlyos ért.fogy.
- BNO F 72.0 - Súlyos ért.fogy.
- BNO F 84.0 - Autizmus
- BNO F 81.0 - diszlexia
- BNO F 81.1 - diszgráfia
- BNO F 81.2 - diszkalkulia
- BNO F 81.3 - iskolai képességek kevert zavara

- BNO F 83 - kevert specifikus fejlődési zavar
- BNO F 90.1-90.8 - hiperkinetikus zavarok, magatartászavar
- Beszéd fogyatékoságok:
  - BNO F 98.5 - dadogás
  - BNO F 98.6 - hadarás
  - BNO Q 35 - orrhangzós beszéd
  - BNO F 80.1 fejlődési diszfáziák
  - BNO F 80.0 centrális diszláliák

A BNO kóddal rendelkező gyermekek integrált nevelésénél, a csoporton belüli és kívüli egyéni fejlesztések megszervezésénél, a következő leggyakrabban előforduló fogyatékoságot kell figyelembe vennünk: BNO F 70.0 és BNO F 80.1 , illetve BTMN.

Alapító Okiratunk szerint is felvállaljuk ezen gyermekek nevelését/fejlesztését.

Pedagógusaink egyéni fejlesztési tervet dolgoznak ki az SNI és BTMN gyermekek integrált nevelésén belüli fejlődésének nyomon követésére, az egyéni eltérések korrekciójára, a felzárkóztatás és esélyegyenlőség megteremtése céljából.

Óvodánkban az SNI és BTMN gyermekek előfordulása csekély, csoportonként 1-2 fő, viszont a HH és HHH, elmaradott szociokulturális környezetből jövő gyermekek magas %-os aránya indokoltá teszi a folyamatos felzárkóztatást, egyéni és mikro csoportos differenciált fejlesztést.

A HH és HHH gyermekek beszédfejlődése, beszédértése, ingerszegény környezetük miatt elmaradott, ezért, intézményünkbe kerülve nekünk kell biztosítani az élmény dús és inger dús környezeti hatásokat. Óvodán belül és kívül szervezett tevékenységekkel, amelybe igyekszünk a szülőt is bevonni.

Az EFOP-3.1.5-16-2016-00001 A tanulói lemorzsolódással veszélyeztetett intézmények támogatása, óvodai alprojekt keretében szervezett és hagyományos rendezvényeinkkel is a HH és HHH gyermekek esélyegyenlőségét, felzárkózását, az óvoda-iskola közötti átmenet megkönnyítését, illetve a befogadó nevelést támogatjuk.

A közösségformáló és partneri kapcsolatok építésén, mélyítésén keresztül valósítjuk meg intézményünk innovációs terveit, átfogó céljaink elérését a partnerek bevonásával tervezzük.

Kiemelt nevelési és fejlesztési feladataink az inkluzív neveléssel kapcsolatban csoporton belül és kívül/tevékenységeken és játékon keresztül:

- Beszéd – beszédhangok kiejtésének gyakorlása (robotnyelv, magán és mássalhangzók kiemelése, szótagok szétválasztása), beszéd ritmus (mondókázás, verselés), levegővétel szabályozása, beszédszervek ügyesítése (nyelvtorna, ajakgyakorlatok), szókincs bővítés (mese- vers-mondóka, séta, kirándulás stb.), tárgyképek felismerése, megnevezése, beszédértés-feladatértés

- Feladattudat-felelősségtudat-munkára és önállóságra nevelés – sok dicsérettel ösztönözve
- Szociális képességek fejlesztése – közösségépítés, baráti kapcsolatok kialakulásának támogatása, empátiás képességek, szociális érzékenység, tolerancia, egymás segítése, kudarcűrő képesség, másság elfogadása, udvarias viselkedésre nevelés. /Leginkább népmeséken keresztül és sok egyéni, vagy csoportos beszélgetések alkalmával, a szülőkkel közös ünnepélyek, rendezvények, kirándulások átélésének biztosítása./
- Ismeretek gyűjtése, rendszerezése: érzékelés-észlelés, testünk, család, növények, állatok, évszakok, közlekedés, járművek, foglalkozások stb. témakörökben.
- Mikro és makro környezetünkben való eligazodás (térben és időben), tapasztalatszerzés (mérés, mennyiségismeret, halmazalkotás, formaészlelés stb.), problémamegoldó gondolkodásmód kialakítása
- Egészségtudatos és környezettudatos életmód

Innovációs törekvéseink, amelyek az inkluzív neveléshez is köthetők:

- Óvoda-iskola közötti átmenet segítése – partnerség építése /EFOP-3.1.5 óvodai alprojekt/
- a) szakmai nap az általános iskola alsó tagozatos tanítóival – bemutató foglalkozás, óra, szakmai megbeszélés, középpontban az iskolába induló nagycsoportos fejlődésének útja.
- b) Ovi-Suli klubdelután óvodások és elsőosztályosok tapasztalat cseréje, kinek mi jelentett nehézséget az iskolában, tankönyvek, füzetek bemutatása, közös, játékos programok
- Közösségformálás – Hagyományörzés /EFOP-3.1.5 óvodai alprojekt/
Családi nap – szülői szemléletmód formálása (A szülők által kért témában szülők iskolája) a gyermekeknek szórakoztató programok, ügyességi játékok

„Nyuszi ül a fűben” húsvéti hagyományok őrzése- iskolával közös rendezvényünk

- További közösségépítő, hagyományteremtő rendezvényeink: Őszi nap, Karácsony, Farsang,
- Hagyományos ünnepeink: Március 15. megemlékezés, Anyák napja, Gyermeknap, Évzáró, Ballagás

Az SNI és BTMN gyermekek inkluzív nevelése, fejlesztése az egész nap folyamán érvényesül a csoporton belül. Pedagógusaink fejlesztő tevékenysége mellett a rehabilitációról utazó szakemberek gondoskodnak, a törvényben és szakértői véleményekben meghatározott óraszámban.

Utazó gyógypedagógus (a szomszédos általános iskolából), heti két alkalommal, alkalmanként két-két órában, egyénileg foglalkozik az SNI és BTMN gyermekekkel.

Utazó fejlesztőpedagógus heti egy alkalommal, 4 órában, mikro csoportos formában (5 fős csoportokban) fejleszti az átlagostól eltérő fejlettségi szintű gyermekeket.

Utazó logopédus heti két alkalommal, két-két órában, párosával illetve egyénileg foglalkozik a beszédhibás gyermekekkel.

Nagy hátrányt jelent, hogy óvodapedagógusaink között nincs szakirányú végzettséggel rendelkező pedagógus, igyekszünk ezt a hiányt beiskolázás szorgalmazásával pótolni.

X/2./a) Sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése

Inkluzív pedagógia – Integráció a sajátosságok megőrzésével, a különbségekhez való alkalmazkodással - a gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések különös tekintettel az EFOP 3.1.5-16-2016-00001 Óvodai Alprojektben megfogalmazott célokra, feladatokra: az óvodapedagógus a különleges bánásmódot igénylő gyermekkel egyénileg foglalkozzon, szükség szerint együtt működjön a gyógypedagógussal, konduktorral vagy a nevelést, oktatást segítő más szakemberekkel, a hátrányos helyzetű gyermek, felzárkózását elősegítse.

Intézményünk alapító okiratában alaptevékenységhez kapcsolódó feladatok körében felvállalja a Sajátos Nevelési Igényű gyermekek integrált óvodai nevelését:

- magatartás zavaros gyermekek nevelését
- enyhe értelmi fogyatékos gyermekek nevelését

A fenntartó ezzel kötelezettséget vállal a feladat ellátásához szükséges személyi, tárgyi feltételek biztosítására, illetve a meglévő feltételek igényekhez való igazítására.

A sajátos nevelési igényű gyermekeket nevelő program elkészítésénél figyelembe vesszük:

- a közoktatási törvényt, az óvodai nevelés országos alapprogramját
- a nevelés és oktatás helyi célkitűzéseit és lehetőségeit
- a helyi önkormányzati intézmény fenntartó minőségirányítási programját

-
- a szülők elvárásait
  - az általunk nevelt gyermekek sajátosságait.

A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvei

Az óvodai alapprogram alapján *az óvodai nevelés jellemző sajátossága, hogy* gyermekközpontú, befogadó, melynek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatásának elősegítésére törekszik, és biztosítja minden gyermek számára a magas színvonalú és szeretetteljes nevelést, a meglévő hátrányok csökkentését. Nem ad helyet semmilyen előítélet kibontakozásának.

Ennek megfelelően *az óvodai nevelés célja, hogy* elősegítse az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkentését, az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével.

Az óvodai nevelésben alapelv, hogy:

- a gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom veszi körül,
- az óvodai nevelés lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek készségeinek és képességeinek kibontakoztatását,
- az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai hatások a gyermek személyiségéhez igazodnak.

Az irányelv célja, hogy az óvoda pedagógiai programjában foglaltak és a sajátos nevelési igény összhangba kerüljenek. Az irányelv annak biztosítását szolgálja, hogy:

- az elvárások igazodjanak a sajátos nevelési igényű gyermek fejlődésének üteméhez,
- fejlesztése a számára megfelelő területeken valósuljon meg,
- a gyermeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl,
- a rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő foglalkozások programjai váljanak az óvoda pedagógiai programjának tartalmi elemeivé.

Az irányelv szerint az integrált nevelésben részt vevő óvoda:

- a pedagógiai program kiegészítésekor és a speciális tevékenységek megvalósításakor figyelembe veszi a sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztésének igényeit,
- kiemelt figyelmet fordít arra, hogy a sajátos nevelési igényű gyermek minden segítséget megkapjon a képességeinek megfelelő fejlődéséhez,
- az óvodavezető támogatja, hogy a pedagógusok az óvodai integrációt segítő szakmai rendezvényeken, továbbképzéseken vegyenek részt.

Az óvodai nevelés főbb alapelvei:

- Az Óvodai nevelés országos alapprogramjában meghatározott nevelési és fejlesztési feladatok minden gyermek számára szükségesek.
- Az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítását tartja szem előtt.
- Az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai hatások a gyermek személyiségéhez igazodnak.
- Az óvodai nevelés elősegíti a gyermek személyiségfejlődését, egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását.
- Az óvodai nevelés hatására a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés.
- Az óvodai nevelés, fejlesztés során a sajátos nevelési igényű gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéshez szükséges.
- A nevelési célok megvalósításához szükséges a sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a tárgyi feltételek és segédeszközök megléte.
- A sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztése speciálisan képzett szakember közreműködését igényli, amennyiben a személyi feltételeink hiányosak, utazó gyógypedagógiai szolgáltatást igénylünk az arra kijelölt intézménytől
- Az elfogadás szemléletét úgy alakítjuk, hogy tartózkodunk mindazon viselkedésminták adásától, amely a sérült gyermekek másságát hangsúlyozza, és fokozott figyelmet fordítunk a sajátos nevelési igényű gyermekek és családjaik esetében az adatvédelemmel és a személyiségjogokkal kapcsolatos szabályok betartására

- A rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő terápiás programjaink jellemzően az óvodai programban, így a napi nevelőmunkába beágyazottan valósulnak meg, a szakvéleményben foglalt valós igényekhez igazodóan a gyógypedagógus közreműködésével elkészített „Egyéni fejlesztési terv” szerint. A team döntése szerint kerül sor egyéni kiegészítő, fejlesztő, rehabilitációs, illetve terápiás foglalkozásokra, melyek megvalósulása érdekében rugalmas szervezeti kereteket alakítunk ki. A rehabilitációs tevékenységünket csapatmunkában kialakított és szervezett folyamatban valósítjuk meg. A csapatmunkában a gyógypedagógus és a gyermekeket nevelő óvodapedagógusok vesznek részt.
- Óvodánkban a többi gyermekkel részben vagy egészben megvalósuló integrált nevelés támogatja a sajátos nevelési igényű gyermek családi nevelését, és elősegíti a közösségbe való beilleszkedését, a társadalom befogadó szemléletének kialakítását.

A rehabilitáció általános célja: a sérült funkciókkal egyensúlyban a meglévő funkciókra való támaszkodás, ezek fejlesztése.

A rehabilitáció fő területei:

- az észlelés fejlesztése: akusztikus, vizuális, taktilis, vestibuláris, kineztiázis
- a motoros készségek fejlesztése
- a beszéd és nyelvi készségek fejlesztése, szükség esetén alternatív kommunikációs eszköz használatával
- szociális készségek fejlesztése
- kognitív készségek fejlesztése
- az önellátás készségeinek fejlesztése

A rehabilitáció részben a többi gyermekkel végzett munka során differenciált bánásmóddal és eszközzel, részben egyéni vagy kiscsoportos formában valósul meg.

A különleges bánásmódot és fejlesztést igénylő gyermekek felzárkóztatását és egyenlő esélyének megteremtését is szolgáló új rendezvények bevezetésén kívül, a Pedagógiai szakszolgálat szakembereivel és a gyógypedagógussal konzultálva

---

tervezzük, szervezzük az egyéni fejlesztéseket óvodánkban – az integrált oktatást szem előtt tartva.

Ezzel kapcsolatban célunk: partnerség építése

- iskolával
- logopédussal
- gyógypedagógussal

Céljainkat szakmai nap keretében tervezzük megvalósítani.

A sajátos nevelési igényű gyermekekkel végzett munkára vonatkozó eljárás rendje:

- évnyitó szülői értekezleteinken rendszeres tájékoztatást adunk a szülőknek az integrált nevelésre vonatkozó főbb tudnivalókról, az erre vonatkozó eljárási szabályainkról
- fokozott figyelmet fordítunk az újonnan felvett gyermekek esetleges problémáinak feltárására, a Nevelési Tanácsadó, majd a Szakértői és Rehabilitációs Bizottság bevonásával közreműködünk a sajátos igények mielőbbi feltárásában
- tájékoztatjuk a szülőket, hogy integrált nevelésben abban az esetben vehet részt gyermekük, ha optimális fejlődését ez a forma biztosítja leginkább, s ezt a szakvélemény megállapítja

A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülés specifikus fejlesztésének elvei, feladatai:

Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében meghatározó a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együtt nevelés. A spontán tanulást a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyeket a gyermek a csoportban megél. Az integrált óvodai nevelés keretében szükség szerint gondoskodni kell a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről.

Enyhe értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésének célja:

- a gyermek integrált keretek közötti nevelése,
- az egyéni képességek optimális fejlettségi szintjének elérése.

Enyhe értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésének feladata:

- a meglévő pszichikus funkciók fejlesztése,
- a meglévő képességek megerősítése,
- egyéni fejlesztés, rehabilitáció.

A fejlesztés tartalma:

- intézményünk felvállalja az SNI gyermek nevelését integrált keretek között, a fejlesztést úgy végezzük és szervezzük, hogy az beépüljön az óvodai élet mindennapjaiba, szervezeten vagy kezdeményezés formájában
- biztosítjuk a fejlesztéshez szükséges nyugodt légkört, a csoportszervezés (vegyes korcsoport) lehetővé teszi, hogy a fejlettebb, érettebb gyermekek mintát adjanak a SNI gyermekeknek
- a felzárkóztatás történhet az egész csoportot bevonva, így a gyermek kevésbé érzi másságát
- a gyermek diagnosztizálását követően tudatosan képességfejlesztő tevékenységeket tervezünk. Igyekszünk ezt minél játékosabb formában, a gyermek életkori sajátosságát, egyéni fejlettségi szintjét, érési ütemét figyelembe venni.
- a gyógypedagógiai segítség mellett a fejlesztés történhet mikro-csoportos formában, mert ez nem sérti az egyéni fejlesztés elvét
- igyekszünk egyénre szabott feladatokkal nagyobb időegységet biztosítva egy-egy tevékenység elvégzésére, a többszöri gyakorlás után a gyermek képes megfelelő eredményt elérni.

A fejlesztés eszközei: képességfejlesztő játékos tevékenységek, társas játékok, képességfejlesztő eszközök.

A képességfejlesztésnél kiemelt figyelmet fordítunk:

Mozgásfejlesztés:

- egyensúlyérzék fejlesztése
- szem-kéz-láb koordináció fejlesztése
- nagymozgások fejlesztése
- mozgáskoordináció fejlesztése

Testséma fejlesztése:

- lateralitás fejlesztése
- testkép fejlesztése
- dominancia fejlesztése

Percepció fejlesztése:

- vizuális észlelés fejlesztése
- alaklátás, formaállandóság fejlesztése
- tapintásos észlelés, finommotorika fejlesztése
- mozgásos észlelés fejlesztése

Térészlelés fejlesztése:

- térbeli viszonyok felismerésének fejlesztése
- térbeli tájékozódás fejlesztése

Auditív észlelés fejlesztése:

- tárgyak hangjainak felismerése
- zörej- és zenei hangok megkülönböztetése

Beszédfejlesztés:

- szókincsbővítés
- mondatalkotás
- hangképzés

Magatartászavaros gyermekek fejlesztésének célja:

- a szocializációs képességek fejlesztése a gyermek integrált nevelésén keresztül
- a norma-, szokás-, szabályrendszer megismertetése és elsajátítása
- az együttélés szabályainak megtartása

Magatartászavaros gyermekek fejlesztésének feladata:

- az érési folyamathoz igazított, életkori sajátosságoknak megfelelő eszközökkel történő támasznyújtás
- az integráció keretében megfelelő mintaadás
- az egyéni fejlődési ütem figyelembevétele
- az interiorizációs folyamat elősegítése

A fejlesztés tartalma:

- A magatartászavart mutató gyerekre jellemző tünetek korai felismerése az óvodapedagógustól megkívánja a gyermekcsoport tudatos megfigyelését annak érdekében, hogy minél előbb a gyerekek diagnosztizálva legyenek, és megkaphassák a nekik szükséges fejlesztést, a gyógypedagógus által megtervezett egyéni fejlesztésben részesüljenek.
- A magatartászavart mutató gyerekre jellemző tünetek megmutatkoznak a beszoktatás ideje után: a szorongás, a túlzott visszahúzódás vagy agresszió felhívhatja a pedagógus figyelmét. Sok esetben kiderül, hogy ez csak tünete a tanulási zavart előre jelző pszichikus funkciók fejletlenségének.
- A csoport szervezésénél figyelembe kell venni, hogy ezek a gyermekek állandó felügyeletet igényelnek, náluk különösen érvényesüljön az egyéni foglalkozás. Fontos, hogy a gyermekek ne érezzék kirekesztve magukat a csoportból, hisz gyakran kerülnek peremhelyzetre beilleszkedési problémáik miatt.
- A szocializációs képességek alakítása érdekében a családdal való együttműködés elengedhetetlen.
- Az óvodapedagógus törekedjen olyan tulajdonságainak megerősítésére, mint az empátia, a tolerancia.

A fejlesztés eszközei: játékosan szervezett fejlesztő tevékenységek, fejlesztő játékok, eszközök.

A fejlesztés területei:

Percepció fejlesztése:

- vizuális, taktilis, auditív, kinezteziás percepció fejlesztése játékos módszerekkel

Mozgás fejlesztése:

- mozgáskoordináció, finommotorika, szem-kéz koordináció, szem-láb koordináció fejlesztése

Téri orientáció fejlesztése:

- testséma, lateralizáció, testkép, térbeli, síkbeli tájékozódás fejlesztése

Beszédfejlesztés:

- artikulációs technika fejlesztése, aktív szókincs bővítése, beszédtempó, beszédritmus fejlesztése

Figyelemkoncentráció fejlesztése:

- a figyelem terjedelmének és tartósságának fejlesztése

X/3. A szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységek

- Szülőknek felajánlott segítség

Különös tekintettel az EFOP 3.1.5-16-2016-00001 Óvodai Alprojektben megfogalmazott célokkal, feladatokkal

A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek:

Az óvodai programunk jellemzője a gyermekközpontú és családoorientált szemléletmód, valamint a több szakterületet érintő megközelítés, mely a kora gyermekkori fejlődés, megközelítésében kompetens minden szakma szerepét egyenrangúan fontosnak és egymást kiegészítőnek tartja. Így ösztönzi az együttműködések kialakítását azokkal a szolgálatokkal, melyek a szülőket támogatják, számukra erőforrást jelentenek, illetve a gyermekeknek szolgáltatásokat biztosítanak.

Feladataink:

- Gyermekorvosi, védőnői tanácsadás (a szülők számára az együttműködő partnerekkel kialakított közös programok)
- A szociális ellátórendszerrel való aktív együttműködés
- Együttműködések kialakítása az óvodán kívüli szervezetekkel, különösen az alábbiakkal:
  - Gyermekjóléti, családsegítő szolgálat (a szülők támogatása, erőforrásainak feltárása)
  - Védőnői hálózat (korai képességfejlesztéssel kapcsolatos tanácsadás) pl.: Családi nap – szülői szemléletmód formálása, a szülővel való partnerség építése, tanácsadás nyújtása, előadások formájában.
- Óvoda-Iskola átmenet támogatása: a gyermek fejlődésének után követése legalább az általános iskola első évében (Pl.: Ovi-Suli Klub – elsősök és tanítójuk, óvodások és óvónőjük, szülők közös programja)
- Szülőkkel való kapcsolattartás, együttműködés, személyes kapcsolat kialakítása minden szülővel
- Rendszeres (napi, vagy heti) tájékoztatás a gyermekek fejlődéséről, az egyéni fejlesztési napló bejegyzéseinek megbeszélése
- Nyílt nap a csoportban, óvodában, egyéni beszélgetések, gyermekneveléssel kapcsolatos nézetek kicserélése, a család szokásainak, értékrendjének megismerése, megértése, a család erőforrásainak feltárása

- Szülői közösségek kialakítása, rendezvények szervezése (Karácsony, Farsang, Gyermeknap, Anyák napja, Kirándulás, Gyermekközösségi nap, szülőkkel közösen, nyitott rendezvények)
- A szülői reziliencia fejlesztése (Folyamatos tanácsadás, időszakos tájékoztatás, előadás keretében, nyitott rendezvények alkalmával, folyamatosan, annak érdekében, hogy a gyermekek könnyen beilleszkedjenek az óvodai környezetbe és biztonságban érezzék magukat. Ne legyen törés számukra az óvodából iskolába való átmenet, az iskolában pedig megfelelően tudjanak teljesíteni, sikerélményt éljenek meg.

Szeretnénk, ha a szülők megtapasztalnák a befogadó környezet pozitív hatását, ezért ők is segítséget tudjanak nyújtani a gyermek elfogadásában és fejlesztésében.

X/2/c)A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Célunk a tanulási zavarokat megelőző (preventív) támogató, minőségi és befogadó nevelés-oktatáshoz való hozzáférés folyamatos javítása, az oktatási egyenlőtlenségek csökkentéséhez, valamint - a hátránycsökkentő óvodai fejlesztő programok kidolgozásával és tovább fejlesztésével, családközpontú jó gyakorlatok összegyűjtésével és elterjesztésével, valamint a szakemberek fejlesztésével – az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramban rögzített hátránycsökkentő szerep eredményes megvalósítása. Az egyenlő bánásmód követelményének érvényesítése, a szociális hátrányok kompenzálása.

Feladataink:

Óvoda-iskola átmenet támogatása:

1. az intézmény partnerkapcsolatainak bővítése, az együttműködési formák erősítése, (az összes nyitott rendezvénnyel)
2. intézményi és intézményközi műhelyek működtetése,
3. intézményi átmenetet segítő programok kidolgozása és működtetése (pl.: „Szakmai Nap” a tanítókkal, Ovi-Suli klub tanítókkal, szülőkkel elsősökkel, „Gyermekek közösségi nap” szülőkkel, iskolával közösen)
4. a gyermekek iskolába lépéséhez szükséges fejlettségi szint eléréséhez és a sikeres iskolai előrehaladás megalapozása érdekében, óvoda-általános iskola átmenet program kidolgozása és bevezetése a kötelező felvételt biztosító általános iskolával

5. az óvoda-iskola átmenet komplex (mérésen és nyomon követésen alapuló) differenciált pedagógiai támogatása

6. a tanköteles kort elérő gyermekek közül az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget el nem érő gyermekek esetében beavatkozás a sikeres iskolai továbbhaladásukat megalapozó készségek, képességek, attitűdök fejlődését elősegítő pedagógiai eszköztár használatával.

XI. Érvényességi Nyilatkozat

A helyi nevelési program értékelésével választ kapunk a program gyakorlatban történő beválására. A program sikerességét a *„Fejlődés várható eredményei az óvodáskor végén”* címmel kiemelt programelem jelenti. A helyi nevelési program bevezetése előtt az óvoda nevelő testülete és a nevelést segítő közvetlen alkalmazottak megismerkednek az átdolgozott program tartalmával és követelményrendszerével. Nevelőtestületi és munkaértekezletek alkalmával sor kerül a korszerű óvodapedagógiai módszerek elemzésére, hospitálások keretében a gyakorlatban történő bemutatására.

A helyi nevelési program mérési értékelési rendszerét az intézmény minőségirányítási programja tartalmazza. A legitimációs eljárásnak megfelelően megismertetjük a szülőkkel, hogy betekintést nyerhessenek az óvodai nevelés folyamatába.

A program ellenőrzésében, értékelésében a vezető óvónő irányításával valamennyi óvónő részt vesz. A program megvalósítását minden nevelési év augusztus 31-ig értékeljük.

Az értékelés szempontjai:

- megjelennek-e a nevelő, fejlesztő tartalmak
- milyen eredményeket hozott a program
- mi a szülők véleménye a programmal kapcsolatban

A HELYI NEVELÉSI PROGRAM ÉRVÉNYES 2020. SZEPTEMBER

1-TŐL VISSZAVONÁSIG.

Módosítás indokai lehetnek: törvényi, jogszabályi változások, óvodabővítés, leépítés, szervezeti átalakítás, a nevelőtestület más program bevezetéséről dönt, ha egyéb érdekegyeztető fórum módosítást javasol.

Előírás a programmódosítás előterjesztésére: írásbeli előterjesztés az óvoda vezetőjének, szóbeli előterjesztés a nevelőtestületi értekezleten.

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

1. Véleményezte:

Jóváhagyta:

.....

.....

Közoktatási szakértő

óvodavezető

2. Megismerte: a Szülői Közösség:

.....

.....

3. A Sajóhídvégi Rákóczi Julianna Óvoda Nevelőtestülete döntött a Pedagógiai Program elfogadásáról:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Egyetértését nyilvánította: Roma Nemzetiségi Önkormányzat vezetője:

.....

.....

5. Ellenőrizte: Sajóhídvég Község Önkormányzata, mint az óvoda fenntartója

.....

.....

Polgármester

törv. képviselője, Jegyző

6. Hivatalosan megkapják:

- Sajóhídvég Község Önkormányzat Képviselőtestülete
- Az óvoda nevelőtestülete

1.sz. melléklet

A rövid DIFER mérés eszközei – folyamata óvodánkban

Óvodánkban a 2015/2016-os nevelési évtől, a részképességek szintjének felmérésére és a fejlesztés területeinek meghatározásához a rövid DIFER felmérő lapjait használjuk.

A kicsiknél anamnézis felvétele történik és a beilleszkedés tapasztalatait rögzítjük. A középsősöknél bemeneti mérés segíti a fejlesztési terv kidolgozását, kéthavonta készítünk írásos feljegyzést a gyermek haladásáról.

A nagyoknál, iskolaköteleseknél kimeneti mérés készül a fejlesztések lezárásaként.

Az egyes területek fejlődési szintjét pontozzuk, %-os eredmény születik, majd a képességek összeadott pontszámának átlaga, %-a lesz a DIFER index.

A következő területeket vizsgáljuk, figyeljük meg:

- Szociális motívumok és készségek fejlődése:
  1. kapcsolatfelvétel
  2. erkölcsi érzék
  3. feladatvállalás
  4. feladattartás
- Írásmozgás koordináció
- Relációszókincs
- Elemi számolási készség

A DIFER index maximális pontszáma 205 pont=100%

Szintek:

- 0 – 50%= előkészítő szint
- 51 – 65%= kezdőszint
- 66 – 75%= haladó szint
- 76 – 85%=befejező szint
- 86 – 100%= optimális szint

Értékelés

Szociális motívumok és készségek fejlődése

1). Kapcsolatfelvétel:

- 1 pont – Nincs kapcsolat
- 2 pont – Idegenkedik, vonakodik
- 3 pont – Közömbös, kelletlen
- 4 pont – Nem kezdeményező
- 5 pont – Kezdeményez

2). Erkölcsei érzék:

- 1 pont – Nincs válasz
- 2 pont – Vonakodik
- 3 pont – Közömbös
- 4 pont – Igyekező
- 5 pont – Lelkes

3). Feladatvállalás:

- 1 pont – Nem akarja
- 2 pont – Vonakodó
- 3 pont – Közömbös
- 4 pont – Igyekező
- 5 pont – Lelkes

4). Feladattartás:

- 1 pont – Széteső
- 2 pont – Gyenge
- 3 pont – Átlagos
- 4 pont – Jó
- 5 pont – Feltűnően jó

Összpontszám: 20 = 100%

0-50%	előkészítő szint
51-65%	kezdő szint
66-75%	haladó szint
76-85%	befejező szint
86-100%	optimális szint

Írásmozgás koordináció:

8 motívum pontos másolása a feladat.

Tartalom – 1 pont

Elhelyezés – 1 pont

Méret – 1 pont

$8 \times 3 = 24$ pont

Összpontszám: 24 pont = 100%

0-25%   előkészítő szint

25-45%   kezdő szint

45-70%   haladó szint

70-90%   befejező szint

90-100%   optimális szint

Relációszókincs:

$24 \times 1 \times 5 = 120$ pont

Összpontszám: 120 = 100%

Beszédhanghallás, relációszókincs:

A – B – C – D – E – F – G – H – I – J

Tapasztalati következtetés:

K – L – M – N – O – P – R – S – T – U – V – X – Y – Z

0-50%   előkészítő szint

50-70%   kezdő szint

70-80%   haladó szint

80-90%   befejező szint

90-100%   optimális szint

Elemi számolási készség:

$21 + 4 \times 1 \times 5 = 41$ pont

Összpontszám: 41 pont = 100%

0-50%   előkészítő szint

51-70%   kezdő szint

71-80%   haladó szint

81-90%   befejező szint

91-100%   optimális szint

Difer index:

Összpontszám: 205 pont = 100%

0-50%   előkészítő szint

51-65%   kezdő szint

66-75%   haladó szint

76-85%   befejező szint

86-100%   optimális szint